

bibban

FINLANDS SVENSKA BIBLIOTEKSFÖRENINGIS MEDLEMSTIDNING NR 3/2009

*åbo
milano
sundom
pedersöre*

Innehåll

3. Ledaren
4. Notiser
6. IFLA Milano '09
14. Årskonferensen i Åbo
15. Värmötet i Sundom
16. Raseborgarnas marsch
20. På gång inom IF-studierna på det öppna universitetet
22. Bibliotekets saga all eller går vi mot en ny framtid
23. Motion ger läslust!
24. Bibliotekarien på estraden
25. Aktuellt på ministeriet: Goda och dåliga nyheter
26. Lösning till korsordet i föregående nummer
27. FSBF tackar sina sponsorer

▲ **Kristinestads huvudbibliotek** flyttade år 1984 till utrymmen som ursprungligen varit en skeppsredares magnifika privatbostad, uppförd år 1837, sedermera bank och bankdirektörsbostad. Utrymmena är något begränsade men läget vid torget ypperligt. Foto: Harry Stenlund, bibliotekschef i Kristinestad.

bibban

är Finlands svenska biblioteksförnings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året, i februari, maj och november (ISSN: 1459-5044).

Kontaktuppgifter för redaktionen och styrelsemedlemmarna finns på sida 3.

Chefredaktör

Anna-Maria Malm

Redaktörer

Tove Selkälä

Katriina Strandwall

Ansvarig utgivare

Robin Fortelius (ordf.)

Layout

Mattias Wikström/Tigerbyte

Pärmbild

Galleria Vittorio Emanuele II i Milano, av Anna-Maria Malm

Tryckeri

Forsberg, Jakobstad

Medlemsavgift

Ordinarie och institutioner: 20,00 €
(studerande, arbetslösa och pensionärer: 10,00 €)

Kontonummer: 800012-70200513

Referensnummer: 30 05002

Betalarens namn bör vara samma som medlemmens

Adressändringar

Meddelas till Marika Holmlund per epost (fsbfmedlem@gmail.com)

Annonser

Vill du annonsera i Bibban? Tag i så fall kontakt med någon av redaktörerna. Annonsspriser: 150 € halvsida, 275 € helsida.

Material

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per epost till någon av redaktörerna.

Texter bör levereras antingen i Microsoft Word- (doc) eller RTF-format.

Bildmaterial levereras helst elektroniskt i JPEG- eller TIFF-format. Bildernas upplösning bör vara 300 dpi eller högre, den tryckta bilden blir ungefär en fjärdedel så stor som det elektroniska originalet.

Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inskickade texter före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Biblioteket byggs

För länge sen började man bygga ett bibliotek. Först byggde man för hand men sedan började man använda borrar, skruvmaskin & splintverktyg.

När man hade byggt halva byggnaden började man använda kran & stegar. Efter 2 ½ år var biblioteket färdigt.

Jakob 10 år

Så här skrev vår son då jag bad honom skriva någonting om biblioteket. Han hade helt fria händer.

Jag tycker denna berättelse kan användas också för att beskriva hur utvecklingen går framåt inom biblioteksvärlden i stort.

Kandelberg skriver i detta nummer av Bibban om encyklopedisternas tillkortakommanden på 1700-talet då de manuellt försökte bemästra den information som fanns tillgänglig då. Vi har sedan denna tid tagit till olika slag av "borrar och skruvmaskiner", dvs. hjälpmedel och redskap för att lättare kunna förvalta, sortera och återvinna information i det ständigt ökande utbudet. Biblioteken har datoriserats och vi har satsat på många gemensamma lösningar för biblioteken.

Vi håller hela tiden på och "bygger" inom biblioteket. Just nu är den skönlitterära portalen aktuell där en satsning för att tillgodose behovet av innehåll på svenska görs med initiativ i IT-utskottet.

Vi bygger också tillsammans med andra. Under hösten har nationella arbetsgrupper tillsatts för att planera de stora internationella evenemang som är på kommande till Helsingfors, Eblida-Naple 2010 och IFLA:s årskonferens WLIC 2012. Här kommer ett massivt byggsamarbete över språkgränser och bibliotekssektorernas gränser tillsammans med andra aktörer att krävas för att Finland skall kunna erbjuda lyckade, innehålls- och lärarika samt minnesvärda dagar åt den stora skara finländska och utländska deltagare som förväntas sluta upp.

Jag tror att vårt bibliotek, eller här i bemärkelsen biblioteksväsen, inte kommer att vara färdigbyggt efter 2 ½ år utan det är ett ständigt byggprojekt som måste anpassas efter hur samhället i övrigt utvecklas och vilka framsteg tekniken tar. Det är en turbulent tid vi lever i och det är roligt att få vara med och bygga. Det är intressant att kunna följa med hur allas vårt gemensamma bygge framskrider.

Katriina Strandwall,

vice ordförande för Finlands svenska biblioteksörening r.f.

FSBF-styrelse 2009

Ordförande

Fortelius, Robin
Planerare, Biblioteken.fi
(09) 310 713 14 / 050 549 2261
robin.fortelius@biblioteken.fi

Södra sektionen

Breider, Harriet (stm)
Biblioteksfunktionär,
Dalsbruks bibliotek
harriet.breider@kimitoon.fi

Malm, Anna-Maria (stm)
Chefredaktör för Bibban
Bibliotekarie, Karis bibliotek
mia.malm@raseborg.fi

Österman-Lastuniemi, Maria (stm)
Kassör
Bibliotekarie, Åbo stadsbibliotek
maria.osterman-lastuniemi@turku.fi

Forssell, Airi (su/Breider)
Bibliotekarie,
ÅAB Teologiska biblioteket
airi.forssell@abo.fi

Jansson, Gunilla
(su/Österman-Lastuniemi)
Ordförande för södra sektionen
Bibliotekarie,
Yrkeshögskolan Novia, Åbo
gunilla.jansson@novia.fi

Selkälä, Tove (su/Malm)
Bibliotekarie, Borgå stadsbibliotek
tove.selkala@porvoo.fi

Österbottenska sektionen
Strandwall, Katriina (stm, viceordf.)
Ordförande för österbottenska sektionen
Specialbibliotekarie,
Vasa stadsbibliotek
katriina.strandwall@vaasa.fi

Storbjörk, Leif (stm)
Biblioteksdirektör
Stadsbiblioteket i Jakobstad
leif.storbjork@jakobstad.fi

Villman, Beatrice (stm)
Sekreterare
Bibliotekschef,
Larsmo kommunbibliotek
beatrice.villman@larsmo.fi

Holmlund, Marika (su/Storbjörk)
Ansvarig för medlemsregistret
Biblioteksfunktionär,
Stadsbiblioteket i Kristinestad
marika.holmlund@krs.fi

Knutar, Tove (su/Strandwall)
Bibliotekschef,
Oravais kommunbibliotek
tove.knutar@oravais.fi

Kuoppala, Hanna (su/Villman)
PR-ansvarig
Bibliotekssekreterare,
Vasa vetenskapliga bibliotek Tritonia
hanna.kuoppala@tritonias.fi

stm styrelsemedlem
su suppleant

FOTO: ANNA FRANCK

Dockteater raserar fördomar

Vinden ökar men havet ligger i lä.

Det stormar i skärgården.

Elaka tungor och gammalt skrock förpestar dessa tider.

Vem eller vad kan rädda skärgårdsborna?

Svaret är givet: "Den åboländska släktkrönikan eller VeriNajs Fågelbajs!" FraktTeaterns dockteaterföreställning i språkbadssanda som Blankabiblioteken erbjuder alla elever i årskurs 3–4 i hela Åboland.

Blankas åtta små kommuner förvandlades vid årsskiftet till två stora kommuner. Vad innebär kommunsammanslagningar? Förändringar, oro, fördomar? Hur ska vi bäst radera fördomarna var en av de frågor vi funderade på inom Blankas ledningsgrupp. Vi vet ju alla att det ska börjas i tid... så vi beslöt att – med medel från Kulturfonden – ordna en dockteaterpjäs.

Målsättningen var att förstärka samhörigheten bland barn i Åboland genom att skapa en fiktiv släktkrönika. Utgångspunkten var Pargas biblioteks handdocka, "vaktmästaren" Allu Lindholm, skapad av konstnären Iida Vanttaja. Allu Lindholm, f.d. gruvarbetare, tar emot skolelever när de besöker biblioteket första gången. Han berättar om

hur man behandlar böckerna och hur man uppför sig i biblioteket. Alla elever får ett diplom undertecknat av Allu.

Vid sammanslagningen av kommunerna i Åboland beslöt vi att utöka Allus släkt. De övriga sju "gamla" kommunerna fick varsin handdocka som symbol för sin identitet och varje docka fick en egen levnadsteckning!

Dockorna, manus och föreställningarna köptes av FraktTeatern – Heidi Fredriksson och Tiina Puranen – båda proffs inom dockteaterverksamheten. Med dockorna som huvudfigurer har de byggt upp en teaterföreställning där kommunernas särdrag poängteras och där både språkliga fördomar och fördomar om invånarna i grannkommunerna med humorns och sagans hjälp bemästras och allt utmynnar givetvis i "happy end".

Efter föreställningarna får dockorna "jobba" med barngrupper i respektive Blankabibliotek på samma sätt som Allu i Pargas.

Blankabibliotekens personal står för de lokala arrangemangen för dockteaterturnén runtom i Åboland. Bibliotekspersonalen kommer senare att utbildas i användningen av dockorna för att de – efter avslutad turné – ska kunna användas i barnbiblioteksarbetet.

IFLA 2012 till Finland. Biblioteksbranschens största årliga konferens IFLA World Library and Information Congress kommer att hållas i Helsingfors i augusti 2012.

Konferensen har hållits en gång tidigare i Helsingfors år 1965. Då var deltagarantalet 400 personer, nu väntar man sig 3000–4000 deltagare. Konferensen kommer att hållas i Mässhallen i Bole, där man också kommer att bygga upp en utställning.

Ännu i höst kommer man att besluta om temat och exakt tidpunkt för konferensen.

För att planera och förverkliga IFLA 2012 har en Nationell kommitté bildats med Suomen kirjastoseura i spetsen. FSBF har en plats i denna arbetsgrupp som leds av Maija Berndtson. Till koordinerare och projektledare har Kristina Virtanen valts.

Alla som arbetar inom biblioteksväsendet har möjlighet att komma med på konferensen antingen som deltagare eller som volontärer.

År 2010 kommer konferensen att ordnas i Göteborg och år 2011 i Puerto Rico.

En motion har inkommit till styrelsen för Finlands svenska biblioteks-förening angående arrangemangen av föreningens årskonferens. I den föreslås att årskonferens skulle ordnas vart annat år i stället för varje år som nu. Motiveringarna till detta är bl. a. att:

¶ Föreningen inte har beviljats medel för en verksamhetsledare som kunde underlätta styrelsens arbete och konferensen orsakar konferenssekreteraren till trots mycket arbete.

¶ Årskonferensen är arbetsdryg för styrelsen där styrelsemedlemskapet för närvarande är ca 4 år, vilket alltså innebär att en sektionsmedlem är med om att planera två årskonferenser och två vårmöten.

¶ Konferensernas storlek (ca 50-80 deltagare per konferens) ställer stora krav på konferensutrymmen och inkvartering.

Nu ber styrelsen medlemmarna att berätta sin åsikt om hur ni vill ha det i framtiden. Förändringen skulle gälla fr.o.m. 2011. Kom och diskutera saken på föreningens blogg: www.fsbfblogspot.com.

Har du betalt medlemsavgiften för 2009? Om du är osäker kan du ta kontakt via e-post eller per post. Kontaktuppgifter och instruktioner för hur du betalar medlemsavgiften finner du alltid i redaktionslådan på sidan 2.

Tidskriften Svenskbygden ingår i medlemsavgiften. För att få Svenskbygden krävs att du själv registrerar dig vid Svenska folkskolans vänner (www.sfv.fi). Kom ihåg att meddela att du är medlem i Finlands svenska biblioteks-förening.

Tibo-Trading ger rabatt på bokinköp åt FSBF:s medlemmar.

Föreningen önskar få in medlemmarnas e-postadresser för att underlätta informationsspridningen. Meddela e-postadressen till fsbfbmedlem@gmail.com.

Adressförändringar kan göras genom att skicka e-post till samma adress eller per post till adressen:

Finlands svenska
biblioteks-förening
c/o Marika Holmlund
Stadsbiblioteket i Kristinestad
Salutorget 1 (PB 49)
64100 Kristinestad

Sjundeå kommunbibliotek flyttade till nya utrymmen

Text: **Marja-Liisa Mutka**, vik. bibliotekschef, Sjundeå kommunbibliotek

I mars 2009 fick Sjundeå kommunbibliotek ett överraskande besked av bildningschefen: "Biblioteket måste flytta till andra utrymmen, eftersom de nuvarande utrymmena behövs för skolans bruk." Lokalen dit biblioteket skulle flytta var en före detta affärslokal. Det första besöket till det kommande biblioteket skedde under spänd förväntan. Platsen såg inte bra ut, butikens saker var spridda huller om buller och ytorna var smutsiga. Men utrymme fanns det. Medan det gamla bibliotekets yta var 527 m², är den nya lokalens totala yta 1000 m² och ytan på det gamla affärsutrymmet, som skulle omvandlas till bibliotekssal ca 700 m². Den 30:nde april, på valborgsmässoaftonen stängde det gamla biblioteket sina dörrar för sista gången. Följande måndag kom den första omgången med flyttlådor och packningen påbörjades i rask takt.

Enligt tidtabellen måste det gamla biblioteket vara tomt den 31.5.

Flyttlådorna bars in mitt i oredan och i

takt med att renoveringen fortskred flyttades de från plats till plats. När taket och väggarna var målade, tejpden borttagen från fönstren och fönster och golv tvättade, började lokalen se mycket bättre ut. Personalen började se utrymmets nya möjligheter. En arkitekt planerade hyllordningen, hyllorna byggdes i en solfjädersformation sett från betjäningsskivan. Eftersom det i biblioteket inte finns något separat utställningsutrymme, hade väggytor lämnats tomma för konstutställningar. Alla möbler kom från det gamla biblioteket, gamla ur bruk tagna hyllor reparerades och det beställdes nya hyllskivor. Som donation fick man fätöljer, bord, grönväxter m.m. Bibliotekets egna grönväxter vårdades och planterades om. P.g.a. flera, av oss oberoende förseningar, öppnade biblioteket igen sina dörrar den 8:nde september och den officiella invigningen hölls den 15.9.2009. Kunderna har varit förtjusta i att biblioteket är så ljus och rymligt. Vår nya adress är Stationsvägen 2, 02580 Sjundeå.

Ny i styrelsen: Tove Knutar

Hej på er! Tove Knutar heter jag och är ny suppleant i styrelsen. Sedan ungefär ett år tillbaka har jag hand om biblioteket i Oravais kommun. Som den enda bibliotekarien i kommunen har jag ansvar för allt som gäller biblioteket, vilket innebär en hel del utmaningar. Jag trivs verkligen med det mångsidiga arbetet, men som det säkert är vid alla bibliotek, har man aldrig tillräckligt med tid för allt man vill hinna med.

Innan jag blev anställd i Oravais huserade jag nästan sex år i Åbo och studerade folkloristik. Att få jobb som folklorist är kanske inte det enklaste, och som så många andra folkloristikstuderanden valde jag informationsförvaltning som biämne, eftersom det kändes vettigt att ha en "plan b". Studiesomrarna tillbringades på olika museer, arkiv och bibliotek. Under studietiden fick jag praktikplats på ett kommunbibliotek i Västmanland i Sverige, och det var då jag insåg att det kanske inte är så dumt att jobba på ett bibliotek.

Efter avklarade studier flyttade jag tillbaka

upp till Österbotten och bosatte mig i Jakobstad. Det betyder att jag dagligen pendlar till Oravais och visst känns det långt ibland, men ljudböcker gör bilresan trivsammare. Då jag är ledig hittar man mig ofta i snickarboden slipandes på någon gammal möbel eller på skogsvandring, eller så sitter jag med goda vänner och njuter av både mat och sällskap.

► **Milano**, som är norra Italiens industriella och ekonomiska centrum, är känt för sin 200 år gamla börshandel och som mode- och designstad. I Milano finns också det världsberömda operahuset La Scala och Leonardo da Vinci har bott och arbetat i Milano och här finns hans berömda målning Nattvarden. På bilden, katedralen Duomo di Milano.

Text och foto: **Anna-Maria Malm**

Jag var en av de 15 personer som deltog i gruppresan till Milano som ordnades av föreningen. Jag tyckte det var bra att åka i grupp speciellt då jag var första gången på en IFLA-konferens. Man fick mycket information och råd av dem som hade varit med tidigare. Vi gick också på olika föreläsningar, så man fick höra också om sådana föreläsningar man inte själv hunnit gå på. Dessutom hade man alltid trevligt sällskap. Det var också skönt att inte behöva bry sig om hotell- och flygreservationer, att anmäla sig och betala konferensen var tillräckligt invecklat om man som jag saknade både kreditkort och nätbank.

Vi bodde på hotell King. Jag var nöjd med hotellet: rummet var bra och morgonmålet var gott och mångsidigt, fast kaffet var så svagt att man måste dricka minst 5 koppar för att få sin normala morgondos av koffein. Hotellet fanns nära Milanos historiska centrum, och hade också bra kommunikationer till kongresscentret på några kilometers avstånd från hotellet. Kollektivtrafiken fungerade bra, fast vi till en början hade problem med att hitta ställen som sålde biljetter. Det fanns både metro, bussar och roliga gamla orangefärgade spårvagnar med träbänkar och glödlampor inuti.

När vi på lördagen, dagen före konferensen öppnade, anlände till Milano var där väldigt varmt och temperaturen höll sig kring 30 grader under alla konferensdagar, men till all lycka fungerade luftkonditioneringen bra både på hotellrummet och i kongresscentret.

Då vi kom till Milano verkade alla milaneser vara bortresta på semester. Gatorna var tomma och butiker och restauranger var stängda. Men redan på måndagen hade trafiken ökat och de flesta butiker och restauranger öppnat. När vi checkat in och fått i oss en matbit åkte vi direkt till kongresscentret Fiera Milano för att anmäla oss. Det var nog en bra idé att anmäla sig redan på lördagen före den egentliga konferensen hade börjat, eftersom det då ännu inte var så långa köer till alla de olika luckor man skulle anmäla sig vid för att få sin namnbricka, sitt program, den orangefärgade IFLA-väskan och biljetter till biblioteksbesök och sociala evenemang.

IFLA Milano '09

I år ordnade FSBF en medlemsresa till IFLA:s 75:e kongress i Milano. Kongressen, som ägde rum 23–27.8, hade temat Libraries create futures: building on cultural heritage. Med på årets konferens var över 2 500 deltagare från 127 länder. Finland var välrepresenterat med 136 deltagare. Bara från Italien och USA kom det fler deltagare!

På söndagsmorgonen var det dags för öppningsceremonin. Öppningsceremonin bestod av flera tal och tablåer som illustrerade det kulturella arvet från den tidiga romerska civilisationens manuskript, via renässansen med Dante och Leonardo och uppfinnande av tryckkonsten, till dagens digitala teknologier

IFLA:s ordförande 2007–2009, Claudia Lux höll ett bra tal, där hon bl.a. berörde finanskrisen och bibliotekens roll. Hon sade att biblioteken kan spela en viktig roll i försöken att komma över den ekonomiska krisen: biblioteken stöder arbetssökanden, tränar datakunskap, hjälper små företag att söka efter nya marknadsnischer och stöder vetenskapligt arbete inom grön ekonomi och annan utveckling. Vi måste ändå förstärka vårt försvar för att stabilisera bibliotekens roll i dessa kritiska tider och förbereda oss för kommande år.

Efter öppningsceremonin blev vi bjudna på god lombardisk lunch med flera olika rät-

ter. Maten var väldigt lyckad med tanke på att vi var ett tusental personer som blev bjudna på lunch.

Vi som första gången var med på en IFLA konferens deltog i Newcomers' session. Det nyttigaste inslaget gavs av IFLA-delegaten och governing board medlemmen Bob McKee. Han berättade att det finns det officiella IFLA (dvs. föreläsningarna), det informella IFLA (dvs. att träffa kolleger och diskutera med dem i caféer och korridorer) och det gömda IFLA (dvs. möten för medlemmar i olika kommittéer och arbetsgrupper). Han gav de goda råden att man i förväg ska planera sitt program, att man ska prata med människor och också ta sig tid att slappna av och se Milano.

På sessionen fick vi också bl.a. höra om IFLA express, ett nyhetsblad som ges ut i flera nummer under konferensen och innehåller en hel del nyttig information och nyheter från konferensen.

Efter Newcomers' session skyndade jag vidare för att höra på Jessica Parland-von Essen från svenska litteratursällskapet i Finland, som berättade om databasen Henrik, i vilken ingår uppgifter om böcker och deras ägare noterade i bouppteckningar och aktionskamrar i Helsingfors t.o.m. 1809. Utgångspunkten för databasen är material som fil. dr. h.c. Henrik Grönroos sammanställt och den kompletteras med material angående andra städer i Finland. Databasen förmedlar ny kunskap om kulturen i Finland på 1700-talet. Tyvärr höll Jessica just på att avsluta sitt föredrag då jag kom, men jag blev kvar och lyssnade på följande föredrag som hölls av Alison Walker från British library och handlade om sir Hans Sloanes (1660–1753) bibliotek.

Under konferensen ordnades också ett möte för deltagare från de nordiska länderna. Där fick vi veta att nästa års konferens kommer att ordnas i Göteborg, istället för i Brisbane i Australien som tidigare varit planerat.

IFLA består av 8 avdelningar med flera olika sektioner inom varje avdelning. Varje sektion ordnar föreläsningssessioner. Så dagarna var fullspäckade med program och det fanns många olika parallella sessioner. Det var inte alltid så lätt att välja vilka sessioner man skulle delta i. Jag lyssnade bl.a. på ett föredrag, som handlade om hur man i Bangladesh har byggt upp så kallade Community learning centres för att öka på läskunnigheten i landet där under 50 % av befolkningen är läskunnig och på ett annat föredrag om projekt i olika länder där man befrämjat biblioteken och fått användare och beslutsfattare att stödja biblioteken, samt tränat personalen i att bättre befrämja och marknadsföra biblioteken. Andra föreläsningar som jag lyssnade till handlade om informationskompetens, frågor om copyright och censur på nätet, om samarbetet mellan olika generationer av biblioteksanställda på arbetsplatsen och om en grekisk biblioteks-förenings verksamhet. Många av föredragen jag var på handlade om hur man tagit med biblioteksanvändarna eller andra referensgrupper i planeringen av servicen eller hur man nått ut till användare på andra sätt än tidigare. Nivån på föredragen var ganska varierande, en del talare var inte så bra och så var det en del brister med planeringen: fast det i programmet stod att alla de föredrag jag lyssnade till skulle vara på engelska, så visade det sig att några hölls på spanska, ett på franska och ett på kinesiska! Till dessa fanns det ingen tolkning heller, så jag förstod inte särskilt mycket av dem. Överhuvudtaget tyckte jag att det var ganska svårt att göra an-

▲ IFLA:s nya ordförande Ellen Tise från Sydafrika öppnar utställningen.

teckningar samtidigt som man försökte följa med föredraget och titta på Powerpointpresentationerna. Men till all lycka finns de flesta föreläsares artiklar (men tyvärr inte PowerPoint-presentationerna) till påseende på nätet.

Man får säkert mest ut av programmet om man har tid att planera i förväg och i efterskott har tid att närmare bekanta sig med allt material man fått och läsa de artiklar som verkade intressanta.

En av de intressantare sessioner jag var med på var paneldiskussionen om förlikningen för Google böcker. I panelen deltog juristen Jonathan Band, Google-representanten Jon Orwant, förlagsrepresentanten Heramn Spruijt och bibliotekarien James G. Neal.

Bakgrunden till förlikningen är att en grupp författare och förläggare stämt Google, eftersom Google enligt dem gjort intrång på deras och andra rättsinnehavares upphovsrätt genom att skanna böcker, skapa en elektronisk databas av dem och visa korta utdrag ur dem utan upphovsrättsägarnas

tillstånd. Google nekar till anklagelserna. Parterna har samtyckt till förlikningen och domstolen har godkänt den preliminärt.

Google håller alltså som bäst på att, i samarbete med bibliotek som tillhandahåller böcker för inskanning, skanna in 30 miljoner böcker av vilka 75 % är utsålda. 10 miljoner böcker har redan skannats in. För tillfället samarbetar man med 42 bibliotek av vilka 7 stycken finns utanför U.S.A.

Förlikningen gäller endast böcker publicerade före den 5 januari 2009 och personer som är innehavare av amerikanskt upphovsrättsintresse. Förlikningen koncentrerar sig på de böcker som är utsålda, men ännu är copyrightskyddade. För många av dessa böcker är det väldigt svårt att hitta copyrightinnehavaren. Förlikningen skulle medföra att ett register skapas som samlar in avgifter och distribuerar betalning till de rättsinnehavare som registrerar sig. Google betalar 60 dollar per bok, som skannats före 5.5.2009 till copyrightinnehavaren. Google kommer också att betala rättsinnehavarna 63 % av alla intäkter som erhålls för det kommersiella utnyttjandet av böckerna. Google

kommer att prissätta böckerna men det är möjligt för rättsinnehavaren att ändra på priset på sin bok. Om förlikningen godkänns kommer konsumenter att få online tillgång till copyrightskyddade, men utsålda böcker. Google skulle i U.S.A. ge gratis tillgång till fulltext böcker för en terminal i varje allmänt bibliotek och för universitet en terminal per 10 000 studerande. Dessa tjänster skulle beröra de böcker som fortfarande är copyrightskyddade, men är utsålda. För böcker som ännu finns i handeln skulle endast bibliografisk information visas. Google skulle förtjäna pengar genom reklam, institutionella prenumerationer på bokdatabasen, vilket för universiteten innebär att studerande och personal skulle ha tillgång till varje bok i fulltext i databasen, och försäljning av online åtkomst till individuella böcker åt individuella konsumenter.

Alla samarbetsbibliotek får en digital kopia av varje bok som Google skannar, användningen är begränsad så länge boken är copyrightskyddad, men då boken inte mer är det kan biblioteken använda kopian som de vill.

Enligt universitetsbibliotekarien James Neal kommer förlikningen att starkt påverka både bibliotek och användare. Förlikningen har juridiska, ekonomiska, politiska psykologiska och sociala aspekter. Han säger att samarbetet med Google visat på de potentiella fördelarna med samarbete mellan bibliotek och privata företag, men varnar också för att biblioteken inte har råd med en upprepnings av hur e-tidningar är prissatta och marknadsförda till universiteten.

Libraries and awarness about Sustainability hette en annan session som jag lyssnade på under konferensen. Sessionen ordnades av Environment Sustainability and libraries SIG (special interest group) som är en ny grupp inom IFLA, grundad så sent som år 2008.

Gruppen kommer att fokusera på klimatförändringens inverkan på biblioteken, t.ex. hur samlingarna klarar hetta, översvämningar och skadeinsekter och på miljövänliga rutiner i biblioteken, t.ex. hur man kan spara papper och elektricitet. Man kommer också att föreslå miljörekommendationer, öka och främja resurser och bibliotekstjänster relaterade till hållbar utveckling och öka bibliotekariers miljömedvetenhet.

Bill and Melinda Gates foundation Access to Learning Award på en miljon dollar delades under konferensen ut för tionde gången. Priset gick i år till Fundación Empresas Públicas de Medellín (EPM-foundation) för innovativ användning av teknologi

i allmänna bibliotek för att främja samhällsutvecklingen. Genom 34 allmänna bibliotek i Medellín erbjuder EPM tillgång till information och teknologi och olika kurser i att använda datorer och Internet. Majoriteten av kunderna har låg inkomst och de flesta har ingen dator hemma, så biblioteket är deras enda tillgång till den digitala världen. Till följd av den utökade servicen har antalet biblioteksbesökare ökat från 90 000 till 500 000 per månad.

Sektionen för referens- och informationstjänst ordnade den sista sessionen jag deltog i. Det var kanske den session jag fick mest ut av eftersom alla talare var bra och talade engelska! Temat för sessionen var "den proaktiva bibliotekarien: hur och varför?"

Sessionens första talare Yoo-Seong Song från University of Illinois ansåg att istället för att vänta på att yttre krafter tvingar biblioteken att välja endast mellan några få alternativ, så att biblioteken får en marginell och begränsad betydelse, måste de skapa sin egen framtid. Han berättade hur man gjort detta på University of Illinois business- och economic library. Man har förstärkt bibliotekets roll genom att börja med en ny, på användarbehovet baserad tjänst.

Användandet av biblioteket och den traditionella referensservicen samt bok- och tidskriftscirkulationen hade minskat i.o.m. att de flesta källor blivit tillgängliga elektroniskt och användarna därför mera självständigt sökte efter information. Dessutom hade universitetets undervisning ändrats så att man betonade utbildningsprogram som ledde direkt till arbetslivet och de studerande behövde inte mera så mycket direkta forskningskunskaper.

Biblioteket hade allmänna ekonomiska databaser, men fakulteten skulle ha behövt specifika databaser som biblioteket inte hade råd med.

På biblioteket frågade man sig därför hur man borde förändra sin service för att tillgodose de förändrade behoven.

Man började med att bedöma de traditionella servicemodellerna. Bibliotekets service bestod i huvudsak av tre områden: utrymmesbaserad (utrymme för tryckt material, studie- och gruppmötesrum för studerande), samlingsbaserad och expertbaserad service (t.ex. referenstjänst).

Det visade sig att för universitet var samlingen viktig, men de studerande såg biblioteket mest som ett ställe att studera i och bibliotekarierna tyckte att expertbaserad

service var det viktigaste. Man kom fram till att bibliotekets mål var att erbjuda expertbaserad service, eftersom användningen av utrymmet och samlingen minskade

Man utgick också från en modell med fyra olika strategier: den reaktiva tillhandahållaren (provider), den reaktiva partnern, den proaktiva tillhandahållaren och den proaktiva partnern och kom fram till att man från att ha varit en proaktiv tillhandahållare skulle bli en proaktiv partner. Den proaktiva partnern är mycket synlig för sin organisation. Organisationen söker aktivt biblioteket för samarbete och biblioteket upprätthåller nära kommunikation med organisationen. Den proaktiva partnern är en kritisk komponent för att organisationen ska ha framgång.

Genom att samla och analysera data kom man fram till att det viktigaste målet för de ekonomistuderande var att få ett arbete och det var inom detta område de hade det största informationsbehovet. De studerande ville ha fokuserad och filtrerad information om arbetssökarprocessen. De kunde nog själva hitta information men visste inte hur de skulle tolka och tillämpa informationen.

Hur de studerande placerade sig i arbetslivet var också den mest kritiska faktorn vid

▼ **Några av deltagarna** i FSBF:s gruppresan till Milano, utanför vårt hotell. Från vänster: Katriina Strandwall, Helena Andersson, Eva Costiander-Huldén, Haye Breider.

▲ Dr. Ganga B. Dakshinamurti.

rangordnandet av businesskolor.

Ett område där biblioteket kunde medverka till framgång för universitetet var därför att erbjuda aktuell information relaterat till karriären.

Biblioteket undersökte vilka förutsättningar man hade för att börja med denna nya typ av service, och kom fram till att man hade de förutsättningar som behövdes, dvs. personal som hade stor företags- och anställningserfarenhet, relevanta databaser och kontakter.

Också tidigare hade biblioteket hjälpt till vid karriärsrelaterade frågor. Men enligt den nya servicemodellen skulle bibliotekarien bli en konsult som ger individuell handledning genom att identifiera relevant information och tillämpa den på personliga situationer, istället för att bara hänvisa till de informationsresurser som finns tillgängliga.

Den nya servicemodellen bestod av flera steg. Alla nya studerande måste delta i olika karriärsrelaterade workshopar. Efter dessa workshopar uppmuntrades de studerande att uppsöka bibliotekarien och diskutera strategier för hur de skulle gå vidare med sin arbetssökning. Bibliotekarien hade personliga sessioner med de studerande för att förstå varje studerandes bakgrund och karriärs mål. Sedan hjälpte han dem med att effektivt använda informationen från många olika källor och skraddarsy denna så att ansökningarna skulle vara fokuserade och verkligen relevanta för företagen vart de studerande sökte. De som lyckades bli kallade

till intervju tog igen kontakt med bibliotekarien för att förbereda sig inför intervjun.

Den nya servicemodellen visade sig vara en framgång som uppskattades av så väl de studerande som administrationen.

Indisk-kanadensiska Dr. Ganga B. Dakshinamurti talade också om att universitetsbibliotekarierna måste ta egna initiativ till samarbete med fakulteten.

Hon berättade om hur man i Manitobas universitetsbibliotek gått från att passivt stödja undervisningen till att aktivt samarbeta med fakulteten. Bibliotekarien började aktivt vara med om att planera läsordningen och istället för att ha separata kurser i informationskompetens har man integrerat undervisning i informationskompetens i olika ämneskurser, så att den stöder ämnet. Bibliotekarien deltar i undervisningen i flera kurser, fr.om. studenternas första till fjärde år. För att klara kursernas uppgifter måste studenterna ha deltagit också i bibliotekariens undervisning.

Man gör också om bibliotekets hemsida till ett undervisningsverktyg, med wikis, bloggar och ämnesrelaterade guider.

Lotta Gustafsson och Mattias Rieloff från Växjö universitetsbibliotek berättade om hur de arbetat tillsammans med användarna (studerande, lärare, forskare, biblioteket och övrig personal) för att skapa en ny omtyckt webbplats.

För att få studerande att delta i arbetet lottade man ut en Ipod.

Strukturen på den nya webbplatsen planerades genom kortsortering: en länk skrevs ner på varje papperskort. 14 grupper med 2–4 användare i varje ombads sedan att gruppera ihop de kort de tyckte hörde samman och beskriva varje grupp med en passande rubrik. Användarna uppmuntrades att föreslå nya länkar, sortera bort länkar de tyckte var ointressant och hitta på nya länknamn.

De studerande som hade deltagit i kortsorteringen bjöds sedan in att diskutera ämnen som inte direkt hade med webbplatsens struktur att göra. De fick läsa fyra olika texter om hur man söker information och bedöma dessa. De tyckte mest om texter med luftig layout, listor och länkar till andra sajter. För långa texter gillades inte, inte heller förkortningar. De tyckte om att tilltalas med du. På basen av dessa diskussioner och kortsorteringen gjordes webbenkäter.

De flesta svarade att den vanligaste orsaken att komma till bibliotekets hemsida var att söka i katalogen eller att söka efter artiklar och databaser. Därför beslöt man sig för att ge sökverktyg och informationsresurser den mest synliga platsen mitt på sidan och

understryka dem med färger och layout.

Tvärt emot vad biblioteket trott tyckte de flesta att ämnes- och sökguiden behövdes och de användes också.

I studien visade det sig också att de flesta aldrig hade klickat på en nyhetslänk på bibliotekets hemsida. Men att nå ut med nyheter är viktigt för biblioteket. Man bestämde sig därför för att starta en blogg med nyheter och sätta synliga länkar på hemsidan till nyheterna på bloggen.

De flesta användare tyckte det fanns för mycket information på den gamla webbplatsen och allt för många länkar. Därför tog man bort onödig grafik, länkar och logotyper.

Efter att man lanserat den nya webbplatsen har man fått mycket positiv respons. Användarna tycker att det är enklare att hitta på den nya webbplatsen och att den är lättare att överblicka.

Utom föreläsningar ordnas under IFLA-konferenserna också biblioteksbesök och kulturella och sociala program. I år ordnades det t.o.m. en IFLA-fotbollsturnering! På varje konferens finns det dessutom en utställning där olika företag har möjlighet att demonstrera sina produkter. Med på utställningen fanns i år Tammerfors stadsbiblioteks Internetbuss: Netti-Nysse. Idén med den här mobila serviceformen är att uppmuntra invånarna i Tammerfors att börja använda datorer och Internet och ge dem handledning med det. I bussen ordnas olika Internet-kurser och där finns både ett utrymme för föreläsningar och ett utrymme med 10 datorer för kursdeltagarna att öva på.

Jag besökte Biblioteca Trivulziana, eftersom det var det enda biblioteksbesök till vilket det fanns platser kvar då jag anmälde mig. Men det visade sig vara ett riktigt lyckat val. Biblioteket, som fanns helt nära vårt hotell, var inrymt i ett slott, Castello Sforzesco, som härstammar från 1300-talet. Biblioteca Trivulziana är ett historiskt bibliotek som består av en samling värdefulla gamla böcker och manuskript som har samlats av flera generationer av familjen Trivulzio. I biblioteket som nuförtiden ägs av staden Milano, finns 1500 manuskript, 2000 inkunabler och 100 000 tryckta böcker från 1500- till 1900-talet. Under besöket berättade två bibliotekarer om biblioteket och dess historia. Vi fick se ett häfte med anteckningar och skisser av Leonardo da Vinci. Vi fick också besöka bibliotekets läsesal, dit vem som helst fick komma och studera bibliotekets böcker och manuskript och till sist fick vi se en utställning med bokband från 1400–1900-talet.

▲ **Castello Sforzesco**, där bl. a. Biblioteca Trivulziana finns inrymt.

Så mycket turistande hann jag inte med i Milano, men efter biblioteksbesöket var jag och tittade på den enorma katedralen, Duomo di Milano, som också fanns på loggon för konferensen. Byggandet av katedralen påbörjades 1386 och pågick till början av 1800-talet. Man kunde komma upp på katedralens tak där man närmare kunde beundra de många skulpturerna och utsmyckningarna på katedralen och den fina utsikten över Milano.

En kväll för jag också med min rumskamrat, Helena Andersson till Kanalerna, p.g.a. vilka Milano lär räknas som en hamnstad. De användes förr i tiden bl.a. till att frakta material till katedralbygget. Numera finns runt kanalerna en hel massa restauranger och små butiker.

Några av oss som deltog i föreningens resa hann med en guidad sightseeing som hade varit intressant och de fick också se de Vincis Nattvarden. Många av oss hann också med shopping. Vår grupp på 15 personer köpte sammanlagt minst 11 väskor!

Kvällsprogrammen som ordnades under konferensen var fina. En kväll hade vi möjlighet att komma till det vackra La Scala och höra smakprov från olika italienska operor framförda av tre unga solister, ackompan-

jerade av Accademia Teatro alla Scala Orchestra. Programmet hette "Not every sound disturbs the librarian".

En annan kväll bjöd staden Milano konferensdeltagarna på middag i restaurangerna i Galleria Vittorio Emanuele II, byggt av Giuseppe Mengoni 1864 i en typisk milanesisk 1800-tals stil. Gallerian inrymmer många restauranger och butiker. Inne i gallerian fanns denna kväll, vaktad av två poliser, boken "De Divina Proportione" illustrerad av Leonardo da Vinci.

Efter middagen bjöds det på harp- och violinkonsert i en väldigt varm Duomo. Talen som hölls före konserten uppfattade jag nästan ingenting av eftersom det ekade så i katedralen, men musiken var fin.

Tiden gick väldigt fort och snart var det dags att åka hem igen. Tyvärr missade vi avslutningsceremonin eftersom vårt flyg gick så tidigt. Det skulle ha varit roligt att vara med och höra på då Helsingfors blev utsedd till värd för IFLA-konferensen 2012, vilket vi nog redan visste eftersom vi fick höra det redan då vi anlände till Milano. Men fram till avslutningsceremonin var det en välbevarad hemlighet som bara vi finländare visste om.

Som helhet var resan en spännande upplevelse, trots en del missar i de praktiska ar-

rangemangen. Det var intressant att se bibliotekarier från så många olika länder och världsdelar, fast konferensen var kanske för stor för att man närmare skulle lära känna utländska bibliotekarier, de flesta umgicks med sina egna grupper. En del av föreläsningarna var inspirerande, andra inte så intressanta. Men biblioteksbesöket var trevligt, de sociala programmen var fina och maten god. Med i bagaget fick man förutom en massa papper också inspiration och nya idéer. Nästa år ordnas konferensen i Göteborg, 2011 i Puerto Rico och 2012 Helsingfors!

▼ **Cosi med sin nya väska.** Foto: Annika Lund.

▲ Tammerfors stadsbiblioteks Internetbuss, Netti-Nysse, fanns med på årets utställning. Foto: Anna-Maria Malm.

Information Technology Section

Rapport från sektionsutskottets arbetsmöten och programpunkter i Milano

Text: **Annika Lund**, specialbibliotekarie på stadsbiblioteket i Jakobstad

IFLA:s sektioner står för en stor del av utformningen och planeringen av programmet under IFLA's årliga konferenser. Varje sektion leds av ett sektionsutskott.

IFLA:s InformationTechnology Section (ITS) har som uppgift att bevaka och bidra till informationsteknikens utveckling på bibliotek och i andra informationsorganisationer. ITS är den näst största sektionen inom IFLA, och har medlemmar från 90 länder. Sektionen ger ut två nyhetsbrev årligen, där man informerar om sektionens pågående

aktiviteter, nyheter från IFLA, och aktualiteter inom sektionens bevakningsområde.

Sektionsutskottet ordnar i regel två arbetsmöten i samband med den årliga WLIC-konferensen.

Sektionsutskottets sammansättning

Nyval till sektionsutskottet ordnas vartannat år, då medlemmarna avslutar sin period på fyra år. I år valdes medlemmar för perioden 2009–2013 och utskottet har nu 32 medlem-

mar från 16 olika länder. Arbetsutskottet genomgår en stor förändring då nio nya medlemmar kommit till i år.

Reinhard Altenhöner (Tysklands nationalbibliotek) omvaldes som ordförande för sektionsutskottet och som sekreterare omvaldes Alenka Kavčič-Čolić (Sloveniens nationalbibliotek). Edmund Balnaves från Prosentient Systems i Australien fortsätter som informationsansvarig och sköter det praktiska arbetet med sektionens nyhetsbrev och uppdateringen av sektionens webbsidor.

Finlands svenska biblioteksörening har haft Robin Fortelius som representant i sek-

tionsutskottet för perioden 2005–2009. Jag representerade föreningen i år, eftersom Robin var förhindrad att delta.

WiFi-chock

Arbetsutskottet hade sitt första möte innan konferensen öppnades. Det höjdes en hel del upprörda röster bland mötesdeltagarna då vi kom underfund med att det inte fanns tillgång till trådlöst nät i konferenscentret, annat än vid vissa hotspots och till en viss avgift. Konferensbesökare är vana att kunna t.ex. twittra eller blogga från en konferens, något som ger också dem som inte deltar en möjlighet att följa med vad som försiggår i realtid.

Sektionsutskottet beslöt snabbt att göra ett formellt påpekande om saken till IFLA's ordförande Claudia Lux. Vår begäran hörsammades och senare under veckan blev det möjligt att använda nätet avgiftsfritt i konferenscentret. Ärendet togs också upp under IFLA's avslutande generalförsamling där man slog fast att det under kommande WLIC-konferenser alltid skall finnas tillgång till avgiftsfritt internet inne i konferenslokalerna.

Årets satellitkonferens

Sektionen ordnade den 19–20 augusti en uppskattad satellitkonferens i Florens. Temat var "Emerging trends in technology: libraries between Web 2.0, Semantic web and Search technology". Föreläsningmaterialet finns tillgängligt på nätet.

Årets föreläsningar

Sektionen hade i år liksom under tidigare år planerat föreläsningar tillsammans med andra IFLA-sektioner bland dem "Statistics and Evaluation", "Preservation and Conservation" samt "Library and Research Services for Parliaments".

Också gruppen "Libraries and the Web 2.0", som verkar inom IT-sektionen, ordnade en egen, mycket välbesökt gruppdiskussion.

Föreläsningarna koncentrerade sig i år på två viktiga teman: Digitalisering av bibliotekens samlingar och sociala media på bibliotek.

Digitalisering

Under den föreläsningshelhet som gick under temat "Statistics for cultural heritage" presenterades bland annat projektet "Numeric", som är ett EU-projekt för digitaliseringen av det europeiska kulturarvet. Numeric presenterades av Roswitha Poll.

En omfattande digitaliseringsprocess pågår på europeiska bibliotek, muséer och arkiv sedan länge. Vi vet att mycket digitaliserats, men problemet är att det inte fun-

nits någon jämförbar statistik för det arbete som gjorts, då uppgifterna statistikförts bara inom de enskilda institutionerna. Insamlingsmetoderna har varierat väldigt mycket både mellan olika länder och mellan olika slags institutioner. Trots att det finns insamlade data har det varit omöjligt att få fram en jämförbar statistik. Detta var anledningen till att EU-kommissionen startade ett projekt för att skapa en mätmetod för digitaliseringen: Numeric.

I projektet, som pågick under 2007–2009, deltog 27 länder. Den viktigaste uppgiften var att skapa mätmetoder för insamlingen av data, så att man kunde få en jämförbar statistik för de olika länderna.

Undersökningen utfördes i juli 2008. 1539 institutioner valdes ut bland de deltagande länderna. Bland institutionerna fanns både arkiv, bibliotek och muséer representerade.

Man undersökte följande: Hur långt har vi kommit med digitaliseringen idag? Vilka verk i samlingarna har redan digitaliserats? Vad borde digitaliseras?

Och – vad behöver inte digitaliseras? I svaren framkom att 19,3 % av samlingarna redan digitaliserats, 30,2 % av samlingarna ansågs inte nödvändigt att digitalisera och 50,5 % av samlingarna återstår att jobba med.

I undersökningen ställdes också den viktiga frågan om hur det digitaliserade materialet görs tillgängligt för användarna. Det visade sig att endast 20 % av institutionerna i dagens läge gör sitt material tillgängligt på nätet.

Projektet avslutades i maj 2009, men redan nu har man planerat att förbättra mätmetoderna i undersökningen för att kunna använda dem längre fram.

Sociala media på bibliotek

Tisdagens föreläsningar inleddes under temat "Social computing tools for learning and knowledge sharing". Föreläsningarna modererades av IT-utskottsmedlemmen Frank Cervone.

Cervone inledde med en överblick över sociala media på bibliotek. Facebook, Ning och Twitter börjar vara bekanta för de flesta, men det kommer hela tiden nya tjänster. Bland de kanske mindre kända som nämndes var t.ex. Diigo, Connotea och StumbleUpon som alla hanterar sociala bokmärken på webben.

Inom samma föreläsningshelhet presenterade Madeleine Lefevbre från Ryerson University Libraries i Kanada projektet "RULA 2.0". Projektet är ett av de många fortbildningsprojekt som är tänkta att introducera personalen i användningen av sociala media. I utbildningen som pågick på universitetsbiblioteket under 13 veckor

deltog 45 personer. Projektet försiggick på nätet, man hade inga gemensamma grupparbeten utan deltagarna förutsattes sätta ner ca 15 minuter dagligen på att jobba med egna uppgifter och föra in dem på projektbloggen. Som belöning för en avslutad kurs fick alla deltagare en present – ett USB-minne eller en liten mp3-spelare. Personalen hade uppskattat projektets upplägg och de hade haft mycket trevligt under arbetets gång.

Bland talarna vid onsdagens gruppdiskussion under temat "Libraries and the Web 2.0" fanns Gillian Hanlon från SLIC (The Scottish Library and Information Council). Hanlon berättade om sitt arbete med att göra upp Bibliotek 2.0-användarrekommendationer för skotska bibliotek. Projektet som initierades av SLIC och SLAINTE (Information and Libraries Scotland) startade 2007. Målsättningen var att integrera Web 2.0-tjänster inom SLAINTEs webbportal och att uppmuntra en ökad användning av Web 2.0-tjänster på alla skotska bibliotek. Hanlon nämner t.ex. Twitter som en fin möjlighet för bibliotekarier att hålla sig uppdaterade om det som händer inom biblioteksvärlden och skaffa sig ett brett professionellt kontaktnät också utöver det egna landets gränser. Sli-deshare, som är en tjänst där man laddar upp och delar presentationer är en annan utmärkt tjänst för informera sig om pågående och avslutade konferenser.

Den färdiga användarguiden kommer att klart ta ställning för att biblioteken i högre grad tar i bruk sociala media. "The SLIC Web 2.0 Guidelines" publiceras på webben och i tryckt form under år 2009.

Planer för nästa års konferens

Nästa års konferens går av stapeln i Göteborg. För sektionen gäller det att redan nu inleda planeringen av konferensprogrammet. Trots att konferensen kommer ett av sektionens tema att vara tillämpningar av öppen källkod i biblioteksprogram. I anslutning till konferensen planeras en workshop under samma tema. På sektionens hemsida kan man redan nu följa med Edmund Balnaves blogg under temat öppen källkod på bibliotek.

- ITS: www.ifla.org/en/it
- Open Source for Libraries: www.ifla.org/en/blogs/ebalnaves
- Satellitkonferensen i Florens: www.ifla2009satellitflorence.it
- NUMERIC: www.numeric.ws
- RULA 2.0: rula20.blogspot.com
- SLAINTE: www.slainte.org.uk

▼ Svensk biblioteks-
förenings informations-
chef, Peter Axelsson
berättade om Library-
Lovers kampanjen. Foto:
Anna-Maria Malm.

Nätgemenskap – bibliotekets synlighet på "tredje platsen" var temat för årets konferens som hölls i Åbo 10-11.9. Vädret var strålande, vi fick njuta av sol och värme och kunde ha suttit i en park och lyssnat på föreläsningarna men hade valt Alvariums auditorium till konferensplats. Alvarium finns i centrum av Åbo, huset är planerat av Alvar Aalto på 1920-talet och utrymmena har grundrenoverats i Aaltos anda till tidsenliga mötes-, restaurang-, och festlokaler. I foajen kunde man dricka kaffe i pauserna och bekanta sig med föreningens reklamartiklar samt LM informationstjänster (fd. Lehtimarket) presenterat av Marja-Liisa Himanen.

Lunchbuffé, många härliga sallader och smått plock samt alternativa varmrätter, serverades båda dagarna i restaurangen i anslutning till konferensplatsen. Efter måltiden hann man ännu till det närbelägna salutorget eller till Hansakvarteret för shopping.

Cay Sevón, VD för Stiftelsen Åbo 2011, höll hälsningstalet och berättade om förberedelserna inför projektet Åbo som kulturhuvudstad i Europa.

Föreläsningarna inleddes på torsdag morgon av Kim Holmberg som proffsigt föreläste under rubriken "Bibliotek 2.0 – synlighet i online sociala nätverk". Bibliotek 2.0 är interaktionen mellan användaren och biblioteket och behövs bl.a. för att lära ut informationskompetens samt för att marknadsföra bibliotekets tjänster.

Därefter stod Ellinor Hjerpe i tur med "Wiki". Wikiwiki är hawaiiiska och betyder snabb. Ellinor gjorde en grundlig och intressant presentation av Wikier och Wikipedia.

Eftermiddagen ägnades åt tre presentationer och inleddes av Kim Holmberg som denna gång pratade om Second Life, som många förknippar med en fantasivärld, men som Kim berättade också kan användas i undervisnings- och inlärningsssyfte och är speciellt bra i språkundervisning. Second Life som "återskapar verkligheten" kan även användas för t.ex. operationssimulering.

Följande presentation: "Bloggar, Twitter och LibraryThing" stod Maria Sundström för. Maria pratade varmt för bloggar som hon tycker inspirerar till att se möjligheter och är mer än en dagbok på nätet.

Twitter är en mikroblogg, med högst 140 tecken, som nästan motsvarar sms men är inte lika populära här som i USA där sms-prisen är högre. LibraryThing är en biblioteksdatabas med mervärde där du kan bygga upp ditt eget bibliotek, gå med i grupper, föra diskussioner...

Dagens sista presentation var "Bibliotekservice för unga - nordiska exempel". Janne Blomqvist har undersökt Raseborgs ungdoms-

Årskonferensen i Åbo

Text: Haye Breider

mars åsikter om bibliotek och kommit fram till att ungdomarna nog vill att biblioteken ska finnas trots att de anser dem vara gammalmodiga, tråkiga och dammiga. Janne berättade också om projekt från Danmark som satsar på dialog och aktiviteter med ungdomar. Där betonar man vikten av att man hela tiden måste veta vad som är på gång för att kunna erbjuda ungdomarna de tjänster som intresserar dem.

Kvällsprogrammet och festmiddagen var denna gång kombinerade i en supékryssning med m/s Rudolfinna som förde drygt 40 glada deltagare på en skärgårdstur. Maten bestod av en god och riklig buffé som avnjöts till toner av Kalle Kivelä på dragspel och trevliga diskussioner med bordsgrannarna medan vi tuffade iväg mot Nådendal.

Fredag morgon inleddes av Peter Axels-

son som är Svensk biblioteksförenings informationschef. Han hävdade att "Bibliotek behöver kärlek" och att Sverige behöver en nationell bibliotekspolitik. Han presenterade Library-Lovers-kampanjen som Sveriges biblioteksförening genomför fram till valet 2010. Under kampanjen skickas information, inpackad i rosa fluff, regelbundet ut till politiker och media. Med lätt avundsjuk beundran lyssnade vi till Peters redogörelse av den stora och dyra satsningen.

Efter kaffepausen hölls föreningens lagstadgade höstmöte.

"Citybiblioteket - metropolens pulserande hjärta" presenterades entusiastiskt av Maija Berndtson utgående från bibliotekets funktion, inte från det arkitektoniska. Hon vill att det ska vara en kulturinstitution som är trygg, estetisk, gratis och som erbjuder

nya alternativ – ett intellektets supermarket! Maija pratade varmt om innehåll och medarbetare och betonade mötet människor emellan och hänvisade till Mikko Leistos utredningsrapport: <http://www.hel2.fi/ajan-kohtaista/keskustakirjasto/kirjasto.pdf>

Eftermiddagen var reserverad för fallstudier och inleddes av Barbara Rosenqvist-Pettersson som hade haft ”Kommunvals-kandidater på prao i Karis bibliotek”. Politikerna ”jobbade” en timme vid utlåningsdisken efter en pratstund där Barbara bl.a. frågade

om deras åsikter om biblioteket. Barbara var nöjd med försöket och rekommenderade liknande satsningar.

Följande i tur var ”Projekt Läsglädje 2008-2010” med Sunniva Ekbohm som pratade om projektets verksamhet den närmaste tiden: högläsningsskolor i Netta Möller-Salmelas regi, Läsglädje-seminarium på Hanaholmen den 4.11 där bl.a. Göran Hägg, litteraturvetare och författare från Sverige, deltar. Hon påminde också om att man kan söka morotspengar för olika evenemang

t.ex. för Nordiska biblioteksveckan, dock inte för att bjuda in författare.

Sist ut på arenan: Catherine af Hällström ställde upp på kort varsel då Leena Jansson, som skulle berätta om ”Utveckling av digitala tjänster på Nationalbiblioteket”, plötsligt blivit sjuk. Catherine berättade om projektet Bildarvet och det stora digitaliseringsarbete som gjorts inom ÅAB:s Hereditas Culturalis.

Därefter avslutades konferensen med en gemensam kaffestund.

▼ I Meteorian finns bilder som illustrerar Söderfjärdens historia.

Vårmötet i Sundom

Text och foto: Anna-Maria Malm

Föreningens vårmöte hölls detta år i LärCentret i Sundom, som är en del av Vasa. Den nionde maj då vårmötet gick av stapeln visade Vasa, Finlands soligaste stad, upp sin regnigaste sida, men mötesprogrammet var däremot strålande!

I LärCentret som öppnades hösten 2008, är skola, bibliotek och hälsocentral inrymda i samma byggnad. Biblioteket som såg väldigt nytt och trivsamt ut är till både för allmänheten och för skolans elever. Biblioteket finns i samband med skolan men har en egen ingång. Biblioteket är viktigt eftersom Sundom med sin till 92 % svenskspråkiga befolkning är en i högsta grad levande landsbygd, dit det flyttar in många nya barnfamiljer.

Vi var 14 personer som samlades till vårmötet som inleddes med kaffe och goda smulor i skolans matsal. Till ordförande för mötet valdes Christina Flemming, till sekreterare Beatrice Villman. Till protokolljusterare och rösträknare valdes Anne Herrgård och Hilde-Ann Lall.

Förslaget till verksamhetsberättelsen godkändes med några små ändringar. Bokslutet för föreningen var i sin ordning förutom beträffande projektet Läsglädje, där vissa kompletterande uppgifter behövdes. Fastställandet av bokslutet och beviljandet av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga sköts därför upp till höstmötet, där ärendet senare godkändes.

Som ersättande styrelsemedlem för Anita Pitkäkangas som har bytt bransch och undangett sig fortsatt arbete i styrelsen, valdes enhälligt Tove Knutar, bibliotekschef vid Oravais bibliotek.

Till vårmötet hade också inkommit en motion om att årskonferensen kunde arrangeras vartannat år istället för årligen. Vi beslöt att styrelsen bereder ett förslag med alternativ som medlemmarna vid behov röstar om. Ärendet i sin helhet hänfördes till höstmötet.

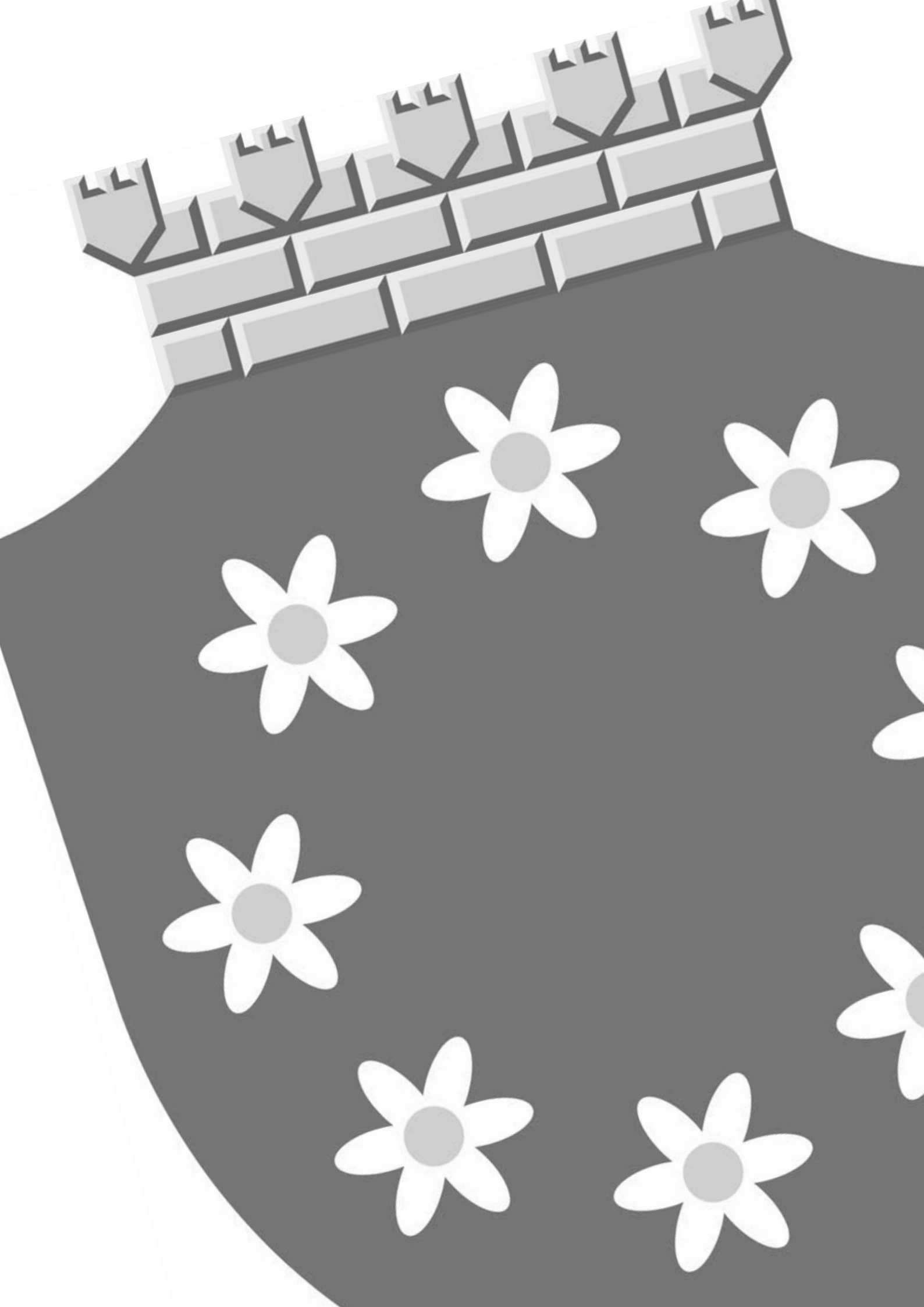
Efter mötet åkte vi till Söderfjärden, som inte är fylld med vatten som man kunde tro, utan är åkermark efter utdikningar på 1920-

talet. Det speciella med Söderfjärden är att området är en krater som har bildats av ett meteoritnedslag för 520 miljoner år sedan.

Mitt på Söderfjärden finns en gammal ria, Meteorian, som öppnades sommaren 2008 och genast blivit en betydande attraktion. Där möttes vi av Matts Andersén, en av initiativtagarna till Meteorian, som guidade oss. Vi fick se utställningen som finns i Meteorian om Söderfjärdens långa historia. Vi fick också känna på en äkta meteoritbit, som ändå inte var den som fallit ner i Söderfjärden, utan var köpt från Ryssland.

I övre våningen av Meteorian finns ett astronomiskt observatorium. I Meteorian finns också en forskningsstation där man i samarbete med Vasa universitet forskar kring förnybar energi: biobränslen och småskalig vind- och solenergi. Meteorian drivs med dessa förnybara energiformer! Vid Meteorian finns också en väderstation och ett fågeltorn, eftersom Söderfjärden är en viktig rastplats för flyttfåglar. Söderfjärden är faktiskt Finlands viktigaste höstrastplats för tranor, men här rastar också bl.a. sångsvanor och gäss.

Dagen avslutades med middag på Solf gästgivargård, där vi blev bjudna på god mat i en trivsamt miljö. Ett stort tack till Österbottenska sektionen för ett lyckat program på årets vårmöte!

Raseborgarnas marsch

Text: **Kerstin Sevón**, bibliotekschef i Raseborg

När detta skrivs i början av oktober 2009 har staden Raseborg och följaktligen också Raseborgs stadsbibliotek existerat i 9 månader. Det har varit en intensiv tid för alla parter och som bäst pågår manglingen av en sparbudget. Den ansvariga bildningsnämnden vill, trots tuffa krav, hålla kvar fyra filialbibliotek som redan varit nedläggningshotade åtminstone ett år framöver. Måtte nu biblioteksvännerna hålla ställningarna behandlingen ut! De statliga biblioteksmyndigheterna har tacknämligt hjälpt det nya biblioteket på traven med både anskaffnings- och projektstöd. En biblioteksbuss, som ersätter en gammal trotjänare, tillverkas som bäst. Den viktigaste resursen i uppbyggnadsarbetet är ändå biblioteksanställdas tro på att biblioteket är viktigt i lokalsamhället och viljan att jobba för det.

Spartider

Ekenäs, Karis och Pojo gick samman vid årsskiftet. Den ekonomiska nedgången kom sällsynt olägligt eftersom det medför extra kostnader och krävs extra arbetsinsatser att slå samman komplexa organisationer. Kommunerna har både lagstadgade myndighets- och serviceuppgifter, det finns politiska beslutshierarkier och tjänstemannahierarkier, många anställda i varierande arbetsförhållanden, olika servicenät, fastigheter, många slags dataprogram o.s.v. Sammanslagningens vinster räknar man med först på längre sikt. Under våren och sommaren försämrades de ekonomiska utsikterna för de närmast förestående åren radikalt och inte bara i Raseborg, men det är klart att Karis och Pojos tidigare status av kriskommuner försvårar situationen. Kommunledningen

och politikerna kämpar nu med nödvändiga prioriteringar på makronivå. Ibland sker det övertramp såsom när en ledande tjänsteman i regionalradion deklarerade att man måste se över kommunens åtaganden från grunden, tog biblioteket som exempel och stämplade hela idén som föråldrad. Ingen skulle enligt honom grunda kommunala bibliotek om de hade uppfunnits i dag.

På mikronivå i Raseborg fortgick serviceproduktionen efter årsskiftet i stort sett som tidigare. Kommuninvånarna fick vård, i skolorna fortsatte man att undervisa, i biblioteken att hålla lokaler öppna, cirkulera material och erbjuda annan service. Vid årsskiftet fanns det nio fasta bibliotek och en buss vilket var mycket för en kommun med ca 28 700 invånare. I början av året tog bildningsnämnden ett beslut, som redan fanns implicit i årets budget, nämligen att stänga två små filialbibliotek i och med att man snart skulle förfoga över en ny biblioteksbuss. Den stora skrällen kom alldeles i slutet av sommaren när olika sparalternativ kastades fram för att få bildningssektorns budget i balans. Det radikalaste gick ut på att bara två av sju återstående verksamhetsställen skulle kvarstå, kompletterade med en buss. Vid biblioteket ville vi i det här skedet utvärdera verksamheten efter samgången och på den grunden utveckla en långsiktig strategi i stället för att inleda nödslakt.

Det är lätt hänt att alla problem, stora och små, skylls på kommunsamgången. Man tänker inte på att alternativet hade varit två överskuldssatta kommuner och en tredje på god väg åt samma håll utan möjligheter att bevara all service. Kommuninvånarnas inställning påverkas också av att de inte bara drab-

Om gatunamn i Karis Karjaan Kadunnimistä

▲ I samband med kommunsammanslagningen fick flera gator i Raseborg nya namn. Karis bibliotek ordnade på sommaren en utställning om gatunamnen. Foto: Anna-Maria Malm.

bas av kommunala sparbeslut. Den stora centraliseringsvågen sveper samtidigt fram över interkommunala organ, såsom stora sjukvårdsdistrikt där enskilda kommuner har liten talan, och över statliga servicefunktioner. För den enskilda invånaren är det helhetsintrycket av förlust som gäller.

Till bibliotekets försvar

I tider med ökande arbetslöshet och en växande känsla av otrygghet kan lokala bibliotek spela en viktig roll i människors liv. Följaktligen lyfter vi nu fram biblioteket som ett medel mot åtminstone några av lågkonjunktorens negativa effekter. Våra bibliotek har olika profiler. En del är belägna i skolbyggnader och fungerar samtidigt som skolbibliotek. Andra är lokala samlingsplatser och kulturhus.

Kundkretsen är verkligen bred. I biblioteket möter vi:

- den 97-åriga damen som varje vecka kommer och väljer nya böcker och kommenterar det hon läst. I hennes och andra seniorers fall tror jag att biblioteket kan bidra till att öka välbefinnandet och därmed minska trycket på vårdapparaten,
- babyn, 4 månader, som tillsammans med andra jämnåriga och naturligtvis föräldrar kommer på gruppbesök till biblioteket. Föräldrarna får veta

var man hittar information om barns utveckling, skötsel och annat som blir till nytta för barnen. Och naturligtvis om visor, ramsor och pekböcker som uppskattas från späda ålder,

- det växande busfröet som åtminstone medan han sitter vid bibliotekets dator inte hinner ställa till med värre oreder. Förhoppningsvis fastnar något slags hyfs när han vistas i en ordnad, lugn och trygg miljö,
- sjukpensionären som kommer för att läsa de dagstidningar, som är för dyra att prenumerera på privat, varje dag biblioteket är öppet,
- studeranden, en bland många, som bokat tid hos specialbibliotekarien för informationssökning när det är dags att göra slutarbetet för yrkeshögskoleexamen. Studier förutsätter bibliotek. Också den som skryter med att han (för det är vanligen en han) minsann aldrig har behövt läsa en bok är ständigt beroende av andra som har gjort det för att bli experter och yrkesutövare på olika områden,
- mannen som är nybliven pensionär och nu, när han har tid, har blivit aktiv låntagare – och faktum är att männen i biblioteket på sistone har blivit allt fler.

I en enkät på nätet vände sig stadens ledning till raseborgarna för att höra vilka vär-

den och vilken service man prioriterar. "Ett gott liv" kom högst på listan framom mera materiellt inriktade värden. "Citta slow"-konceptet, som handlar om närhet, en rimlig livsrytm, ekologiskt tänkande och konsumtion av lokala produkter har ofta dykt upp i debatten om stadens framtid. Det rimmar väl med den lokala service biblioteket ger, med utlåning som innebär återanvändning av material och med läsandet som väcker till reflektion. Men det finns också de kommuninvånare som vill ha en stormarket för bilburna utanför kommuncentra.

Inför en akut hotbild var det viktigt att hela bibliotekspersonalen tänkte över situationen och samlade argument så att var och en kunde bemöta påståenden när som helst och var som helst. Alla anställda ombads svara på tre enkla frågor:

- Varför har vi bibliotek?
- Varför har vi kommunala bibliotek?
- Vilken betydelse har mitt närbibliotek/min enhet för lokalsamhället?

De allra flesta svarade och sammantaget blev det ett starkt dokument. Det mest glädjande var att det råder enighet om bibliotekets samhällsuppgift. Vi tror fortfarande på att biblioteket som en demokratisk institution innebär en skillnad både lokalt och i ett större sammanhang. Vi jobbar för att barn ska bli läskunniga. Vi tar bland annat åt oss en del av äran över finländska barns goda

resultat i Pisa-undersökningar. För oss är biblioteket både en verksamhet med ett brett serviceutbud och ett antal platser, fysiska lokaler och webbplatser.

Enskilda politiker, författare, biblioteksvänner, Föreningen Hem och skola och Svartå biblioteks vänner r.f. har ställt sig upp och talat om varför biblioteket behövs och varför just deras lokala bibliotek borde finnas kvar. Ibland kommer stödet från oväntat håll: När herren till Svartå slott i somras höll bröllop i brukets kyrka uppbars kollekt och den tillföll det lokala biblioteket! Utöver den glädjande omtanken handlade det om ett kännbart belopp.

I kontakterna med beslutsfattarna behövs siffror. Det gällde att redovisa för den nuvarande verksamheten i jämförelsetabeller och att göra en konsekvensanalys av olika nedskärningsalternativ. Tidsåtgången vid nedmontering av bibliotek är värd att notera. Om vi hade dragit in fyra filialbibliotek på en gång hade det krävt en arbetsinsats på 1,9 årsverk. Den tiden behöver vi just nu bättre till att fortsätta att bygga upp vårt gemensamma bibliotek. Den senaste tiden har nödvändigtvis präglats av försvarsåtgärder. Nu skulle det gälla att ändra riktning och bereda väg för en offensiv bibliotekspolitik.

Uppbyggnadsarbete

Oberoende av turbulensen har samgångsarbetet fortsatt på det praktiska planet. Efter hand har vi börjat förstå varandra bättre och samsynen har ökat. Beståndsutvecklingen och allt det arbete, som är förknippat med den, har krävt den största insatsen. Av de personalteam vi grundade för att förbättra samgången har beståndsteamet jobbat intensivast. En god grund hade vi i det tidigare interkommunala samarbetet, som gett oss ett gemensamt datasystem och ett gemensamt materialregister. Från och med årsskiftet skulle vi bygga upp ett gemensamt materialbestånd för Raseborgs bibliotek. Det handlade om mycket mera än behovet av gemensamma principer för beståndsuppbyggnaden. Där var det för övrigt enklast att starta med principer för magasinering och utgallring. Alla var medvetna om att magasinerna var fyllda till bredden och att man skulle vinna på att fördela ansvaret för magasinering av olika slags material mellan biblioteken. Regelbundna transporter mellan biblioteken garanterar tillgängligheten.

Öppethållningen på olika håll kräver lokal bemanning och personalen räckte inte till för att bygga upp en särskild avdelning för materialanskaffning. Här krävdes en arbetsfördelning som beaktade:

- att det behövs kännedom om den lokala kundkretsen (den nuvarande

och den potentiella) som grund för anskaffningen till respektive enhet,

- att det behövs koordinering bl.a. för att hålla en överenskommen kvalitetsnivå och för att säkra ett brett utbud,
- en årlig anslagsfördelning med hänsyn till olika medier, språk, ålderskategorier och basplacering/cirkulation,
- uppföljning av leveranser och anslagsanvändning,
- det praktiska arbetet med beställningar, leveranser, registrering och annan behandling ända fram till låntagaren,
- tillgängliga personalresurser vid verksamhetsställena.

När en ny verksamhetsmodell byggs upp krävs både fördomsfrihet och tid. Efter ett antal diskussioner gjordes ett konkret förslag med utgångspunkt i "bokens väg" där

▲ Raseborg är Unicef-stad år 2009 med fokus på att sprida information och bidra ekonomiskt till bättre uppväxtvillkor för barn i utvecklingsländer. Logon kom till i en tävling bland skolelever.

alla arbetsmoment från bevakning ingick i ett stort schema. Det innefattade en huvudansvarig bibliotekarie och fyra koordinatörer med ansvar för var sitt materialområde: barnlitteratur, skönlitteratur och AV-material, facklitteratur samt tidningar och tidskrifter. Ansvarsområdena slogs fast med tanke på mängden av material i respektive grupp och den beräknade arbetsinsatsen för bevakningen. Anskaffningsrutinerna påverkas sedan också av de leverantörer man anlitar, dvs. de som gett de förmånligaste anbudena, av vilka anskaffningsprogram de erbjuder och hur man kommunicerar med dem. Den nuvarande modellen ska självfallet utvärderas när den har testats så att det finns en tillförlitlig bedömningsgrund. Det fanns bland annat farhågor bland de anställda om att man skulle bli utan jobb respektive få för många nya uppgifter i och med en ny ordning och att byråkratin skulle öka.

Statligt stöd

För uppbyggnadsarbetet inom Raseborg har det betytt mycket att biblioteket har bevil-

jats olika former av statligt stöd. Betydelsen är både ekonomisk och psykologisk. Utan statsbidrag för en ny biblioteksbuss hade det varit omöjligt att fortsätta den mobila servicen i en vidsträckt kommun som dessutom är sönderskuren av vikar långt inåt land. Nu senast har bidrag till sanering av en biblioteksbyggnad, närmare bestämt Ekenäs bibliotek med över 30 år på nacken, ställts i utsikt. Den viktigaste resursen i uppbyggnadsarbetet är ändå biblioteksanställdas tro på att biblioteket är viktigt i lokalsamhället och viljan att jobba för det."

Tack vare statliga projektbidrag har biblioteket också fått möjligheter att satsa på olika former av marknadsföring. Biblioteket saknar t. ex. ännu en egen logo och en mascot, men planeringen har inletts. Synligheten är viktig och därför försöker vi utnyttja de forum som står till buds. Vi finns med på nätet med en blogg på Raseborgs hemsida, d.v.s. på samma forum där bildningsnämndens ordförande och en rad andra lokalpolitiker ventilerar sina åsikter. Vi finns också på Facebook så att den som vill kan bli vän till biblioteket och fortlöpande få information om allt som händer.

Det team som arbetar med utvecklingen av informationen på nätet har fortlöpande arbete. Läsfrämjande bland olika kategorier av kommuninvånare är ytterligare ett tyngdpunktsområde. Ett nytilskott är författarpresentationer på nätet. Lokala författare och skribenter berättar om sig själva och sin produktion. Så anknuter vi till aktuella kurser inom medborgarinstitutet genom listor med lästips till kursdeltagarna på nätet. När arbetet nu kan spridas på fler anställda har det blivit möjligt att snabbt sammanställa och få ut en större mängd information. Den sistnämnda uppgiften är samtidigt ett exempel på hur biblioteket samarbetar med andra förvaltningar.

Regionen

Det regionala samarbetet rullar på som tidigare, men utvecklingsarbetet har kommit något i skymundan under de gångna månaderna eftersom uppstarten av Raseborg har krävt så stora arbetsinsatser. I månadsskiftet oktober-november gjorde emellertid representanter för Lukasbiblioteken en gemensam studieresa i österled för att bekanta sig med regionbibliotek och andra samarbetsmodeller. Besök i St Mickel, Jorois och Joensuu fanns på programmet. Det är viktigt att bygga upp en beredskap med tanke på att det ännu kan ske nya förändringar i kommunstrukturen i vår region. Oberoende av riktningen och marschtakten behövs samverkan.

På gång inom IF-studierna på det öppna universitetet

Text och foto:

Nancy Pettersson

utbildningsplanerare
och lärare vid det öppna
universitetet vid Åbo
Akademi

Lördagen den 19.9 samlades igen en gång ett gäng förväntansfulla vuxenstuderande i Åbo för att börja sina studier i ämnet informationsförvaltning inom Åbo Akademis öppna universitet (öpu). Det är fråga om grund- och ämnesstudier, alltså 60 studiepoäng. En annan studiehelhet som körde igång 2007 pågår också, deltagarna i den börjar vi det här laget redan kunna ana målet för studierna, 60 avklarade studiepoäng.

Studiehelheten har startat med ungefär 2–3 års mellanrum, en studiehelhet ordnades i Helsingfors i samarbete med Helsingfors arbetarinstitut och en studiehelhet ordnades i Österbotten tillsammans med 12 utbildningsarrangörer från Kristinestad i söder till Karleby i norr. De övriga studiehelheterna har gått av stapeln i Åbo. Enskilda kurser ordnas också på andra orter i Svenskfinland i samarbete med lokala arrangörer. I januari till exempel har västnylänningarna och speciellt då bibliotekspersonalen möjlighet att via Raseborgs medborgarinstitut delta

i kursen Den sociala webben, där man kan bekanta sig med sociala verktyg på webben och användarproducerade medier som bloggar, wikin och sociala nätverk. Kursen går helt enkelt ut på tillämpning av Webb 2.0/Bibliotek 2.0 i praktiken. Så öpu-kurser behöver inte bara vara ämnade för blivande bibliotekspersonal utan också som fortbildning för dem som redan jobbar vid bibliotek.

I skrivande stund skall de studerande inom den nya studiehelheten inom de närmaste timmarna lämna in den andra övningen på kursen och de droppar in i inlärningsmiljön Moodle med god fart. Ivern och intresset är alltid stort, man kan inget annat än lyfta på hatten för personer som vid sidan av sina jobb i 3 års tid kämpar med sina studier. Studierna är nätbaserade för att göra det möjligt för deltagare från hela Svenskfinland att delta. Som vanligt har också en del av deltagarna finska som modersmål, åtminstone kring 10% av deltagarna brukar ha finska som modersmål. Så utöver att de börjar med studier i ett

ofta för dem nytt ämne skall de också kämpa med språket. Litteratur, föreläsningar och inlämningsövningar på svenska kan ibland vara tungt, men snart märker den studerande att det går lättare efter hand både med studierna överlag och språket. Ett riktigt språkbud för vuxna kan man säga.

Under de år som studier i ämnet informationsförvaltning har ordnats har det också varit intressant att följa med vad som händer efter att de studerande avslarat sina studier. En del av dem som deltar i studierna jobbar ju redan vid bibliotek och skaffar sig på detta sätt behörighet. Medan andra efter avslarade studier söker jobb inom branschen. På de senaste studiehelheterna har det visat sig att många av de studerande inte alls planerar att börja jobba vid bibliotek, utan helt enkelt studerar ämnet för den kompetens som ämnet ger för att klara av olika typer av jobb också utöver biblioteksrelaterade arbetsuppgifter. Glädjande nog har man upptäckt att ämnet är en bra grund att stå på och en god allmänbildning som behövs i informationssamhället.

Vid Borgå handelsläroverk Företagsservice kan man avlägga Yrkesexamen i informations- och bibliotekstjänst. Deltagarna har förhandskunskaper om branschen samt arbetserfarenhet. Yrkesexamen är en fristå-

▲ Den andra närstudieträffen på kursen Grundkurs i informationsförvaltning ordnades i september. På bilderna är deltagarna sysselsatta med övningar.

ende examen som kan avläggas oberoende av hurdan utbildning personen har från tidigare och hur hon skaffar sig sin yrkeskunskap. Examen avläggs genom examenstillfällena på arbetsplatserna men inom studierna ordnas även s.k. förberedande utbildning för dem som vill/känner att de behöver delta,

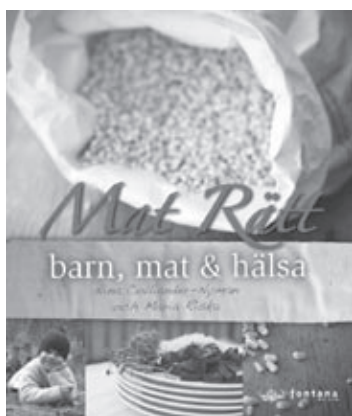
där bland annat 5 av öpu-kurserna ingår. På en del av öpu-kurserna deltar alltså både yrkesexamensstuderanden och öpu-studeranden. Kurserna har deltagare med väldigt olika kunskap om biblioteksbranschen vilket är berikande och bland annat ger upphov till intressanta diskussioner.

LÄGG RABARBER PÅ VÅRA BÖCKER!

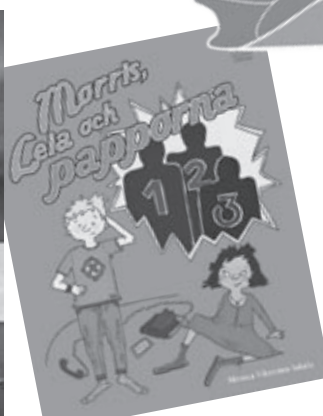
Marita Gleisner
Festen är min

Jag är en vinnare också när det svider, säger Andrea 15 år. Om olycklig kärlek, vänskap och den kaotiska familjen.
Hft. 19,90 €

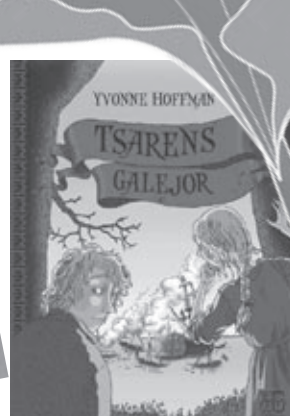
Nina Colliander-Nyman och Maria Riska
Mat Rätt

Enkla och ekologiska lösningar i matlagning och livsstil!
Inb. 29,80 €

Monica Vikström-Jokela
Morris, Leia och papporna

Morris vill hitta sin pappa som han aldrig har träffat. En pusseldeckare med mycket livsvisdom!
Inb. 21,80 €

Yvonne Hoffman
Tsarens galejor

Plötsligt befinner sig Erik i Stora ofredens mörka skogar år 1714. Äventyret kan börja!
Inb. 21,80 €

Mannerheimvägen 16 A 9
00100 Helsingfors
www.fontanamedia.fi

tfn (09) 612 615 30
fax (09) 612 615 55
bokhandel@fontanamedia.fi

Bibliotekets saga all eller går vi mot en ny framtid

Text: **Kari Kandelberg**, chef över servicetjänsterna på Åbo universitets centralsjukhus

Internet har under sina första tjugio verksamhetsår radikalt förändrat vårt sätt att er-hålla, behandla och förvalta information, om den sedan är i formatet av en bok, CD-skiva eller tidning. Ändå börjar den egentliga förändringen ske först nu, då Internet har skapat en grund för en lönsam global affärsverksamhet även för mycket snäva kunskapsområden och som följd av detta gjort det möjligt för den enskilda medborgaren att gå med i nätverk. I och med detta har mängden lättillgänglig information mångdubblats. Utbudet har heller aldrig tidigare varit så stort inom underhållning och konst. Fastän mängden information ökar, ökar inte kunskapen, den förädlade informationen i samma takt. Användarens informationsförvaltning, återvinning av information, dvs. civilisationsnivå ökar inte i samma proportion.

Nya utdelningskanaler tillkommer hela tiden, om det sen är tjänster (YouTube, web 2.0) eller editering av information (Wikipedia). Ingen kan förutspå de kommande kanalerna. De föds utgående från enskilda idéer, där Internet genast kan fungera som leverantör och för kopiering. Enligt tidens anda är egenhändigt agerande och självbetjäning självklarheter. Samarbetet mellan de kommersiella företagen och konsumenterna skapar självförnyande system, som också gör det svårare att förutse framtiden.

Biblioteken verkar inte i ett vakuum, de blir påverkade av samma trender som t.ex. dags-tidningar, videouthyrningsfirmor och andra aktörer som säljer informationsmaterial. Det är ändå skäl att minnas att bibliotekens uppgift i samhället i grunden är civiliserande. Denna grund ligger i den hegelsk-snellmanska civilisationstraditionen. Detta underhålls av ett litet språkområde, som stärks av en typisk stark rättsstat inom den slutna ekonomins offentliga sektor, samt en stark centralstyrd förvaltning.

Biblioteket är tack vare vår civilisationstradition en undantagsvis högt uppskattad tjänst i vår kommunalförvaltning, å andra sidan har bibliotekets resurser inte reellt ökat under lång tid. Detta säger något om uppskattningen. Biblioteken syns i kommu-

nernas strategier oftast i form av planering av nya biblioteksutrymmen. Men man blandar sig sällan med biblioteksverksamhetens innehåll. Detta i sin tur säger något om biblioteksverksamhetens autonomi.

I dag har finländarna den högsta utbildningsnivån genom tiderna och samma trend fortsätter. Finländarna har också mera tid och resurser att satsa på hobbyer. Arbetet förutsätter för allt flera att de söker och analyserar information. Detta syns i biblioteken åtminstone i allt högre krav från kunderna. Detta borde också leda till en enorm ökning på efterfrågan av bibliotekstjänster, men teknologin erbjuder nya möjligheter som lockar kunderna. 70 % av invånarna har bibliotekskort men för biblioteken förutspås vikande kundunderlag och prestationer. Varför skulle dagens kund fara till biblioteket då han får nästan allt han behöver via Internet 24/7? Hur kan biblioteken möta dagens utmaningar? Kan vi erbjuda kunderna upplevelser och underhållning förutom goda bibliotekstjänster? Nya kundgrupper är svåra att nå för redan nu är kundtäckningen god och de nya användargrupperna är små, svåra att nå och betjäna samt de befinner sig på bibliotekets mentala "obekvämlighetsområde".

Vilka alternativ kvarstår för biblioteken i framtiden då det är omöjligt att förutse kommande förändringar? Bibliotekens ovanligt stora autonomi i den kommunala förvaltningen ger möjlighet till egna val.

Då man gestaltar framtiden måste några centrala val av tyngdpunkter göras.

Skall vi betjäna på nätet eller på plats i biblioteket? Styrkan för service på nätet är lättheten att förvalta även stora massor och möjligheten till interaktivitet utan att vara bunden till en viss tid. Utmaningen består i att konkurrera med det kommersiella utbudet eller tjänster producerade av entusiastiska amatörer. Dessa båda producerar avgiftsfri service i likhet med biblioteket. Kunderna vet vad de söker, om betjäningen på nätet täns till max. Biblioteksmaterial kan till och med delas ut till kunden per post eller via nätet. De som ännu behöver

personlig service betjänas med framgång i biblioteket.

Att söka information

De nya distributionskanalerna gör att kunderna idag söker information på nätet, där man nu redan hittar klassikerna som filer eller digitaliserade böcker på tjänsten Google books. Kunderna har lättare att söka information och ställa fråga på nätet samt delta i olika diskussionsspalter än att gå till biblioteket. Hurdant informationsintensivt kun-nande kan man erbjuda då informationen ökar i denna snabba takt? Redan encyklopedisterna på 1700-talet upptäckte samma som Wikipedia idag. Att mängden information växer så snabbt att ingen enskild person längre förmår förvalta den. Vilka resurser krävs då konkurrensen är global med näst intill gränslösa resurser? Bibliotekens resurser är minimala i jämförelse med de som Google eller Wikipedia har.

Att trivas i biblioteket

I Helsingfors planerar man ett nytt bibliotek. Redan nu planerar man in en biblioteksbas-tu, man kan hyra idrottsredskap på biblioteket och det är bara en fråga om tid vad annat man kan erbjuda i ett servicecenter som är öppet ända till kvällen nästan varje dag i veckan och vars service är avgiftsfri eller betingar en formell avgift. Endast anslagens begränsning hindrar biblioteken från att göra samma sak som videouthyrningsfirmor eller köpcenter.

Vad kan biblioteket vara i framtiden?

Det traditionella biblioteket kommer inte att existera länge till, för det fortsätter med bekanta verksamhetsformer för "bekanta, goda" kunder. Om inget nytt utvecklas eller inga risker tas är resultatet en långsam förtvinning. Musikbiblioteken behövs inte längre 2010 och knappast några referensbibliotek 2012. Utvecklingen gör också att det politiska stödet avtar på lång sikt.

Jag anser att det finns tre alternativa utvecklingsvägar, med olika tyngdpunkter som delvis går in i varandra.

Bibliotekskafe. Man kommer till biblioteket för att trivas, men det är fortfarande ett bibliotek, med fri tillgång till Internet. Dyliga mötescentra behövs t.ex. i förorterna där kunderna kan komma till fots från närområdet. Här finns tillräckligt kundunderlag fastän serviceutbudet inte skulle vara så utbrett, för biblioteket utgör en plats för gemenskap.

Nöjescenter. Biblioteket har ett brett serviceutbud, med evenemang, konserter, utlåning av allehanda ting och informationsverksamhet, kanske även den där bastun

skulle locka kunder. Till biblioteket kommer man också längre ifrån tack vare den mångsidiga servicen som erbjuds. Det finns också tillgång till utvalda samlingar, men kanske från ett smalare ämnesområde. Biblioteket samarbetar med många olika aktörer och kan kanske t.o.m. ta ekonomiska risker. Utmaningen består i att glida in på kommersiell verksamhet med resurser från den offentliga sektorn.

Informationscenter. Biblioteket satsar på ett utbud av högklassigt biblioteksmaterial för krävande kunder. Biblioteket erbjuder

mångsidiga databaser och Internetupplagor nästan avgiftsfritt. Bibliotekets personal behärskar även krävande informationssökningar och anskaffning av djupare material. En stor del av kundbetjäningen sker på Internet och man besöker biblioteket bara för att byta ut sina lån. Kundmängderna är kanske mindre men en stor kundmängd är inte heller målsättningen.

Biblioteken har exceptionellt stor autonomi i kommunalförvaltningen. Nu är det dags att avgöra i vilken riktning biblioteken skall utvecklas.

Motion ger läslust!

Text och foto: **Solveig Lund**, bibliotekschef på Pedersöre kommunbibliotek

Idrottsbiblioteket i Pedersöre fick sin begynnelse i helt byråkratiska faktorer. År 2007 bildades kulturavdelningen, vilket innebar att biblioteken och idrotten tillsammans med kulturbyrån, ungdomsbyrån och medborgarinstitutet kom under samma hatt. Vi andra hade samarbetat redan tidigare, idrotten var ny i sammanhanget.

När detta blev aktuellt, kom jag ihåg att jag läst i Biblioteksbladet om ett bibliotek i Sverige som lånade ut gångstavar. Jag tänkte att det där kunde vara något för oss, att markera att idrotten och biblioteket nu tillhör samma avdelning. Jag kastade fram idén till idrottssekreteraren Leif Harjulin, som sa att han ska tänka på saken.

Resultatet av det blev att vi en tid senare fick en leverans på 3 par stavar i olika längd, 3 par hantlar i olika viktklass, och tre stycken stegmätare till var och en av våra nio enheter. Det skedde i början av 2007, vi hade pressinfo om saken och många tidningar mötte upp, t.o.m. långt senare med motiveringen att de väntat med att ta kontakt tills vi fått lite erfarenhet av hur verksamheten artar sig. Ganska överraskad blev jag när Kymmenen Uutiset tog kontakt och ville göra ett inslag om idrottsbiblioteket.

Följande år skaffades flexi-bar, 2 stycken till varje bibliotek. Det var i tid ganska nära Vintergatan, vårt kulturevenemang som ordnas vartannat år. Där fanns som en programpunkt flexi-bar-demonstration. Och det var egentligen då som hela idrottsbiblioteket verkligen tog fart. Orsaken till att det skedde först då, insåg vi, berodde på att många redan har gångstavar och hantlar,

och inte har så stort behov att låna dem. De har också varit minst lånade. Redskapslånen har hittills varit ca 450, det är stegmätarna och flexi-bar som varit mest populära. Vi har märkt att många av våra kunder har funderat på att skaffa eget redskap, men de vill först pröva på och se om det funkar för dem.

Senare har utbudet utökats med snöskor och spikmatta. Alldeles färska är lätta hantlar, handledsvikter och balansbräden. Det är idrottsbyrån som gör anskaffningarna, idrottsbiblioteket kostar oss alltså inte annat än jobbet med att föra in redskapen i katalogen, marknadsföra och låna ut.

Jag har många gånger mötts av kom-

mentaren att vad har utlåningen av idrottsredskap att göra med bibliotekets primära uppgift: att förmedla information. Inget alls, men det lockar nya kundgrupper till biblioteket och ger en hel del positiv uppmärksamhet både bland politikerna och i media. Andra bibliotek har kontaktat oss och frågat hur det fungerar, och de har också tagit efter idén. Dessutom: motion ger läslust – det är vår slogan för verksamheten, så vi har inte glömt böckerna!

Biblioteket är en institution med låg tröskel och en bred kontaktyta till kommuninvånarna. Vi vet det själva, men det här har lyfts fram tydligare än förr tack vare idrottsbiblioteket.

▼ **Sångarduon "Läderbyxan"** Christer Hermansson och Finn Ljunggren, biblioteksassistent i Strängnäs är avväpnande humoristiska när de för fram sitt viktiga budskap om att synliggöra bibbafolket som viktiga kulturbärare.

Bibliotekarien på estraden

Intervju och foto: **Sunniva Ekbom**

Bibliotekarien i läderbyxor, Christer Hermansson från Strängnäs uppträdde med sin show och deltog i paneldebatten på Läsglädje-seminariet i Åbo stadsbibliotek i våras. TV och radio intervjuade honom. Läs Bibbans exklusiva e-postintervju!

Christer Hermansson, vilken är den största drivkraften till att du debatterar i medierna om bibliotekens identitet och roll i Sveriges folkbildande kulturliv?

– Jag är övertygad om att de offentligt finansierade folkbiblioteken har en stor betydelse för demokratin, informations- och ytt randefriheten och för att medborgarna får tillgänglighet till alternativ till marknaden. Folkbiblioteken är de mest besökta, de mest betydelsefulla och de mest älskade kulturinstitutionerna i Sverige. Jag anser också att biblioteksföreträdare är rätt mediokra för att inte säga urusla på att föra ut biblioteks- och kulturfrågor i den offentliga debatten. Som

kulturchef är det för mig självklart att jag ska hålla fanan högt och stå upp offentligt för litteraturen och läsfrämjandet, om jag ska nämna två väsentliga saker. Kulturverksamheterna ska synlig- och tydliggöras. Vi måste berätta för människor vad vi arbetar med, vad vi står för och bjuda in till samtal.

Det är ingen annan som för vår talan; det kan bara vi själva göra.

Kulturen ska ta plats, och det gör vi relativt framgångsrikt i Strängnäs, om jag får säga det själv.

Vilka är fördelarna med att du har en kombinerad kulturchefstjänst i Strängnäs? Hur hinner du ytterligare skriva romaner? Kraftkällor?

– Om du menar att jag är biblioteks- och museichef och samtidigt kulturchef så finns det nästan inga fördelar. Jag hinner inte med allt som jag vill och det som behöver göras. Men fördelen i Strängnäs är att kulturverksamheterna arbetar tillsammans för allas bästa. Kulturskolan, bibliotek, museum och det vi kallar för allmänkultur går åt samma håll.

– Att vara kulturchef är att ha många bollar i luften samtidigt. Ibland upplever jag att det blir för mycket administration och byråkrati med möten, planering, personalfrågor och inte minst kulturnämndsärenden som tar lång tid med många inblandade.

Jag vill ha mer tid för praktisk kulturverksamhet.

– Skriva hinner jag knappast när jag arbetar mer än heltid som kulturchef. Jag har varit tjänstledig då och då, och jag hoppas vara det under 2010 en längre period.

Nu skriver jag dock på "En kulturchefs bekännelser" som jag hoppas bli färdig med under hösten.

– Kraftkällor? Det fascinerar och förvånar mig fortfarande att så många människor inom kultursektorn kan leva gott på att administrera och förvalta konstnärernas och författarnas verk. Ingen ifrågasätter det. Primärskaparna får nästan ingenting betalt. Och det gör mig upprörd. Det ska jag nog skriva mer om.

– Sedan blir jag onekligen inspirerad över alla möten med människor som jag ständigt har. Det är liv.

Aktuellt på ministeriet

Goda och dåliga nyheter

Text: **Barbro Wigell-Ryynänen**, biblioteksinspektör på Undervisningsministeriet

En av de goda nyheterna är att det ser bra ut för biblioteken i statsbudgeten. Biblioteksmomentet har förstärkts och biblioteken.fi och andra permanenta verksamheter som det mångspråkiga biblioteket och sambiblioteket och de nordiska biblioteksbus-sarna finns nu på det momentet, likaså de årliga utbetalningarna för tjänsterna som Nationalbiblioteket producerar.

Landskapsbibliotekens statsbidrag är inte längre inbakade i enhetspriset, bidragen ska nu sökas precis som andra statsbidrag, med början denna höst. En av fördelarna är att bidraget på detta sätt blir "öronmärkt". De enda öronmärkta medel som finns numera är ju de statsbidrag som betalas ut till ett särskilt, i beslutet omnämnt ändamål.

Förstärkningen av det s.k. biblioteksmomentet frigjorde medel som nu kan användas för lokala och regionala projekt. Det finns nu betydligt mera pengar för detta ändamål, samtidigt som det nu också finns möjligheter att satsa på betydande nationella projekt som Nationalbibliotekets fortsatta utredning rörande samkatalogen och det elektroniska basmaterials paketet.

De dåliga nyheterna gäller ju naturligtvis kommunernas ekonomi. Många bibliotek får denna höst ta till drastiska medel för att klara budgetnedskärningarna. Det var ju nog ganska så olycksaligt att den ekonomiska krisen skulle sammanfalla med kommun- och servicestrukturreformen. Det viktiga skulle i detta skede vara att tjänster läggs i "malpåse" i stället för att helt dras in, och att biblioteksnätet inte glesnar. Invånarna i de områden i de nya kommunerna som tidigare har haft tillgång till ett huvudbibliotek måste ju, i bibliotekslagens anda, rimligen ha rätt till kvalitetsmässigt högtstående biblioteks- och informations-service även i fortsättningen. En ändring av bibliotekslagen rörande kompetenskraven har ju varit på gång ganska länge, nu ska det inte dröja länge innan ändringen och de krav som gäller personalen på närbiblioteken träder i kraft.

Det är inte bara i Finland som den ekonomiska krisen drabbar biblioteken hårt. Kolleger runt om i Europa rapporterar att den

här hösten är en ödeshöst, med indragningar av bibliotek och tjänster.

Det är naturligtvis en klen tröst, och pekar ju dessutom på olycksbådande, mera allmänna trender.

Undervisningsministeriets Bibliotekspolitik 2015 gavs först ut på engelska och spanska för att delas ut på IFLA-kongressen i Milano. Tammerfors Netti-Nysse-buss stod parkerad precis utanför utställningen, och många besökare plockade åt sig programmet. När sedan beslutet om att ordna IFLA-

World Library and Information Congress – WLIC – i Helsingfors år 2012 kändes det ju verkligen fint!

Bibliotekspolitiken, som i skrivande stund har sänts för översättning till svenska, vill tackla just den allmänna trend som i dag i viss mån utgör ett hot för biblioteken. Nya sätt att söka information och nya livsstilar påverkar biblioteksanvändningen, biblioteken är för första gången i en situation där de måste konkurrera. Kvalitet och kunnande är de medel som gäller i kampen, både nu och i framtiden!

Ordet

Lösning

till korsordet i föregående nummer

TON	Ö	VILL HA	GOD- FÖR- NORDISK OFFER	B	R	A	fotbolls- spelare Freddy
E	N	NÖD- SIGNAL	G	L	A	D	Anita Pitkakanga 2008
I	S	S	ARTIST	O	R	U	P
MAT INOM KORT	K	O	S	T	HON OCH HAN SLÄPA	D	E
S	A	S	HUVUD- BONAD SOM BÄRS AV BISKOP	SAGAN OM FISK	A	R	N
N	R	FÄRG- LÄGGAS SLÄPA	M	Å	L	A	S
A	KRYDDA HOLME	D	I	L	L	GLÄDJE- FLICKA	I
R	Ö	R	T	EFTER- NAMN I FINLAND	A	H	O
T	ARGENTINA TIDNING el. FORDONS-RAD	A	R	BLODKÄRL	SAMTLIGA	E	N
K	RISTA	A	A	R	T	Ä	
K	A	R	I	E	Ä	R	
A	R	E	SKÖTA	NORDISK GUDINNA	TITTA	R	FLOD I RYSSLAND
R	A	V	A	I	S	NITTONDE BOK- STAVEN	S
I	V	A	N	D	E	ÄLVA	V
N	A	SVENSK UNGDOM	S	U	LANDKOD	F	I
FÄRG- TONER	N	Y	A	N	S	E	R

1	B	I	B	L	I	O	T	E	K	A	R	I	E
2	K	A	R	I	N								
3	Ä	R											
4	E	N											
5	G	L	A	D									
6	P	E	N	S	I	O	N	Ä	R				

**Vi vill tacka våra
sponsorer:**

**SUOMALAIS - RUOTSALAINEN
KULTTUURIRAHASTO**

**KULTURFONDEN FÖR
SVERIGE OCH FINLAND**

**Åbo
Underrättelser**

Åbo Akademi

informationstjänster

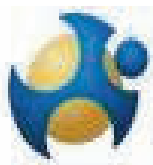
Schildts förlag

Fontana Media

OVAKO Dalsbruk

Pappersboden

Emilie och Rudolf Gesellius fond

**KIMITOÖN
KEMIÖNSAARI**

VIKING LINE

Eugéne, Elisabeth och Birgit Nygréns stiftelse

Avsändare

Finlands svenska biblioteksförening
c/o Robin Fortelius, ordf.
Redaktionen för Biblioteken.fi
Helsingfors stadsbibliotek
Klockbron 9
00510 Helsingfors

IFLA WLIC 2011

10–15.8 Göteborg

Föreningen planerar att ordna en medlemsresa till IFLA-konferensen i Göteborg. Närmare information kommer i Bibban 1/2010. De som är intresserade kan ta kontakt med reseutskottet.

Haye Breider (harriet.breider@kimitoon.fi)
Carola Bäckström (carola.backstrom@korsnas.fi)

